

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1909. Första Kammaren. N:o 33.

Lördagen den 24 april, e. m.

Kammaren sammanträdde kl. 7 e. m.

Herr *Magnuson* afgaf en motion, n:o 74, i anledning af Kungl. Maj:ts propositioner, n:o 119, om ändringar i grufstadgan m. m., samt n:o 121, med förslag till bestämmelser angående undersökning och tillgodogörande af mineralfyndighet å viss kronojord.

Denna motion föredrogs och hänvisades till lagutskottet.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts denna dag aflämnade nådiga proposition till Riksdagen, angående anslag till marinintendenturkåren m. m.

Föredrogs och hänvisades till lagutskottet Kungl. Maj:ts under dagen aflämnade nådiga proposition till Riksdagen med förslag till lag om ändrad lydelse af 6, 7 och 8 §§ i lagen den 18 april 1884 angående tillsyn å förmyndares förvaltning af omvänds egendom samt till lag om ändrad lydelse af 125 och 127 §§ konkurslagen.

Vid ånyo skedd föredragning af statsutskottets den 21 och 23 innevarande månad bordlagda utlåtanden:

n:o 97, i anledning af väckt motion om årligt understöd åt affidne stationskarlen M. E. Dahls moder, änkan Anna Helena Gustafsson, och

n:o 98, i anledning af väckt motion om pension åt förre signalkarlen vid statens järnvägar N. Lilja,

biföll kammaren hvad utskottet i dessa utlåtanden hemställt.

Om anvisande af de i regeringsformens 63 § föreskrifna kreditivsummor.

Föredrogs ånyo statsutskottets den 21 och 23 i denna månad bordlagda memorial n:o 99, om anvisande af de i regeringsformens 63 § föreskrifna kreditivsummor.

Statsutskottet hade i nu föredragna memorial hemställt, bland annat, att den i regeringsformens 63 § först omförmälda kreditivsumman måtte under tiden intill nästa riksdag bestämmas till sju millioner femhundredratusen kronor;

äfvensom att det så kallade stora kreditivet måtte vid innevarande riksdag bestämmas till sju miljoner femhundredratusen kronor.

Herr Wallenberg: Herr talman, mina herrar! Jag har intet yrkande i saken att göra, men nästa år blir det 15 år, sedan på initiativ af statsutskottsledamöterna från Första Kammaren dessa kreditiv höjdes från sina dåvarande belopp till de nuvarande. Sedan dess har i en af klämmarna släpats med följande fras, som äfven återfinnes i förevarande memorial: »det så kallade stora kreditivet». Ju äldre det uttrycket blir, dess mer verkar det, åtminstone på mig, såsom en sarkasm. Jag tror icke jag behöfver ingå på någon vidlyftig argumentation, utan jag tror att hvar och en skall förstå, att numera äro dessa kreditivsummor, hvarken den ena eller den andra, tillräckliga för sina ändamål, och jag har egentligen bedt om ordet, herr talman, för att anhålla hos nästa Riksdags utskott, hvilket det än må blifva, som kommer att behandla denna fråga, att det måtte taga i öfvervägande lämpligheten af att höja dessa siffror.

Enligt mitt begrepp lämpar sig behandlingen angående siffrornas storlek föga för en diskussion i Riksdagen, liksom ärendet icke heller gärna kan blifva föremål för en motion, utan initiativ bör utgå från det utskott, som kommer in med betänkande i ärendet till Riksdagen.

Efter härmed slutad öfverläggning biföll kammaren hvad utskottet i förevarande memorial hemställt.

Vid förnyad föredragning af statsutskottets den 21 och 23 innevarande april bordlagda utlåtanden:

n:o 100, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition till Riksdagen angående anställande af bokhållare vid Stockholms och Göteborgs hospital samt Piteå hospital och asyl,

n:o 101, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition till Riksdagen angående personligt lönetillägg åt viss personal vid telegrafverkets linjedistrikt,

n:o 102, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition till Riksdagen, angående upphörande af Landeryds pastorats prebendeegenskap,

n:o 103, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition till Riksdagen, angående anslag för inköp af psykiatriska tidskrifter för den psykiatriska kliniken vid Stockholms hospital,

n:o 104, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående viss ändring i de villkor, som föreskrifvits för åtnjutande af aflöning å den för institutet och förskolan för blinda å Tomtebodas fastställda stat,

n:o 105, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående afstående eller upplåtelse i vissa fall af mark från kronoegendomar,

n:o 106, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående ersättning till Malmö stad för vissa delar af den till Malmö hospital anslagna, men till statsverket indragna tionde från jordar inom stadens område, och

n:o 107, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtelse af tomtplats för bostad åt maskinisten vid vattenledningsverket i Trollhättan,

biföll kammaren hvad utskottet i dessa utlåtanden hemställt.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till afgörande sammansatta stats- och lagutskottets den 21 och 23 i denna månad bordlagda utlåtande n:o 4, i anledning af dels åtskilliga motioner afseende statens bidrag till eller statsverkets öfvertagande af vägunderhållet på landet, dels ock vissa andra motioner om ändringar i väglagen.

Till sammansatta stats- och lagutskottet hade hänskjutits de inom Första Kammaren väckta motionerna af herr *August Petersson*, n:o 3, herr *Lindblad*, n:o 37, samt herr *Rogberg*, n:is 26 och 36, äfvensom de inom Andra Kammaren väckta motionerna af herr *Wiklund*, n:is 52 och 53, af herr *Herman Andersson m. fl.*, n:o 66, samt af grefve *Hamilton*, n:is 69, 70 och 71.

Dessa ärenden hade med afseende å sin olika natur synts utskottet kunna hänföras till två särskilda hufvudgrupper:

I. Ärenden, som afsåge statens bidrag till eller dess öfvertagande till större eller mindre del af kostnaderna för vägunderhållet.

Till denna grupp hörde motionerna inom Första Kammaren n:is 26 och 36 samt inom Andra Kammaren n:is 52, 53, 66 och 69, den sistnämnda i hvad den i sin förra del afsåge skrifvelse till Kungl. Maj:t angående öfverflyttande på staten af kostnaderna för väghållningsbesvärets utgörande å landet, samt 70 och 71.

II. Ärenden, som afsåge ändringar i andra afseenden af gällande väglag.

Hit hörde motionerna inom Första Kammaren n:is 3 och 37 och inom Andra Kammaren n:o 69, den sistnämnda såvidt den afsåge skrifvelse till Kungl. Maj:t angående förändring af grunderna för vägs kattens beräkning.

Herr *Rogberg* hade i motionen n:o 26 hemställt, att Riksdagen, i syfte att tre tjugonedelar af kostnaden för vintervägunderhållet å landet måtte lämnas af statsmedel, ville besluta, att det af Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen under nionde hufvudtiteln äskade förslagsanslaget å 1,000,000 kronor såsom bidrag till vägunderhållet på landet måtte höjas med 175,000 kronor till 1,175,000 kronor,

och dels under förutsättning att nämnda motion bifölles, i motionen n:o 36 föreslagit däraf påkallade ändringar i 68 och 70 §§ i väglagen.

I motionen n:o 52 hade herr *Wiklund* hemställt, att Riksdagen, i syfte att $\frac{3}{20}$ af kostnaden för vinterväghållningen å landet måtte lämnas af statsmedel, ville besluta, att det af Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen under nionde hufvudtiteln för år 1910 äskade förslagsanslag å 1,000,000 kronor såsom bidrag till vägunderhållet å landet måtte höjas med 175,000 kronor till 1,175,000 kronor.

Därjämte hade herr *Wiklund*, under förutsättning af bifall till denna motion, uti motionen n:o 53 hemställt om erforderliga ändringar i 68, 69 och 71 §§ väglagen.

I senare delen af sin motion n:o 69 hemställde grefve *Hamilton*, att Riksdagen ville i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag därom, att under tiden, intill dess staten helt och hållet påtagit sig vägunderhållet, grunderna för vägs kattens beräkning måtte ändras i af motionären närmare angifven riktning.

Herr *August Pettersson* hade i motionen n:o 3 föreslagit, att Riksdagen ville i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t täcktes föranstalta om revision i af motionären angifven riktning af lagen angående väghållningsbesvärets utgörande på landet den 23 oktober 1891 samt för Riksdagen framlägga det

förslag till ändrade bestämmelser i nämnda lag, hvartill en dylik revision kunde föranleda.

Slutligen hade herr *Lindblad* i sin motion, n:o 37, föreslagit, att Riksdagen för sin del ville antaga följande ändrade lydelse af lagen om väghållningsbesvärets utgörande på landsbygden.

§ 59. — — — — —

c) att frälseränta samt annan fastighet påföres en vägfyrk för hvarje 200 kronor af taxeringsvärdet, samt

d) att inkomst påföres en vägfyrk för hvarje trettio kronor af den beskattningsbara andelen däraf,

dock med iakttagande att hvad som ej uppgår till hel vägfyrk bortfaller *och i fråga om c) och d) att för den, hvars inkomst enligt inkomstskatteförordningen ej uppgår till 2,000 kronor, vägfyrktalet minskas till hälften för inkomstbeloppet, äfvensom för annan fastighet, då dess taxeringsvärde ej öfverstiger 5,000 kronor.*

Punkten I.

Utskottet hade på anförda skäl hemställt,

a) att grefve *Hamiltons* motion n:o 69 förra delen samt hans motioner n:is 70 och 71 äfvensom herr *Herman Anderssons* m. fls. motion n:o 66 ej måtte af Riksdagen bifallas; samt

b) att herrar *Rogbergs* och *Wiklunds* ifrågavarande motioner ej måtte af Riksdagen bifallas.

Mom. a).

Utskottets hemställan bifölls.

Mom. b).

Herr *Rogberg*: Herr talman, mina herrar! Jag kan fatta mig kort om denna punkt, ty frågan är redan afgjord i medkammaren, och medkammaren har bifallit utskottets hemställan med stor majoritet; äfven om sådant kunnat förekomma, och denna kammare skulle velat behjärta motionen, vore det således osannolikt, att det begärda statsanslaget skulle kunnat framgå ur en gemensam votering. Emellertid hafva motionärerna, i syfte att $\frac{3}{20}$ af kostnaden för vintervägunderhållet å landet skulle lämnas af statsmedel, hemställt, att anslaget till vägunderhållet måtte höjas med 175,000 kronor från det nuvarande beloppet 1,000,000 kronor, till 1,175,000 kronor. Såsom skäl för detta yrkande hafva motionärerna åberopat, att då underhållet af de allmänna vägarna i viss mån betraktades såsom ett statsändamål och bidrag därtill lämnades, såvidt sommarvägunderhållet anginge, så vore det rätt och följdriktigt, att bidrag också lämnades till vintervägunderhållet. Ja, detta synes mig vara rättvist och följdriktigt; och är det så, bör väl bidraget lämpligen sättas efter

*Angående
statens bidrag
till vägunder-
hållet på
landet.*

Angående
statens bidrag
till vägunder-
hållet på
landet.
(Forts.)

samma procent, efter hvilken bidraget för närvarande utgår för sommarvägunderhållet, alldeles så som motionärerna velat.

Vidare anser jag, att ett bifall till motionerna skulle innebära äfven ett steg i riktning af väghållningskostnadernas utjämning. Det har påvisats och det är naturligt, att de fattigaste distrikten äro de, som hafva de tyngsta skatterna, ehuru det vore önskligt och lämpligt, att dessa hade de lättaste skattebördorna. Meningen vore nu, och sannolikt är detta riktigt, att det skulle blifva de fattigaste distrikten, som skulle få tillgodogöra sig den skattelindring, som med motionerna afses. Detta mål anser jag vara eftersträfvansvärdt, och den vägen bör enligt mitt förmenande följas, om man skall försöka minska emigrationen, ty denna härjar mest i de fattigaste bygderna och bland en befolkning, som man anser vara önskvärd att behålla för landet. De föreslagna åtgärderna skulle måhända uträtta något för att minska emigrationen, och enligt motionerna kostar det sannerligen icke så mycket att göra ett försök i den vägen. För min del finner jag därför, att verkliga saksål förebogs för bifall till motionen.

Men jag vill dessutom säga, att, såvidt jag förstår, äro de skäl, som utskottet åberopar till stöd för sitt afslagsyrkande, verkligen icke så tungt vägande. Motionärerna hafva framhållit, att det är en inkonsekvens, att staten lämnar bidrag till vägunderhållet den tid mark är bar, men icke till vinterväghållet. Härpå svarar utskottet, att det vid närmare pröfning torde visa sig, att inkonsekvensen är mera skenbar än verklig; men då icke utskottet ger skäl för sitt påstående, vidhåller jag, att inkonsekvensen ändå finnes kvar.

Vidare säger utskottet ordagrant: »Ett bifall till motionärernas förslag skulle sålunda i åtskilliga fall medföra, att distrikt, hvilkas utgifter för vintervägunderhållet vore betydande, men hvilkas totala väghållningskostnader icke kunde anses tryckande, erhöle ytterligare statsbidrag, hvaraf de icke vore i verkligt behof, under det att andra distrikt, som hade obetydliga utgifter för vinterväghållningen men vore synnerligen betungade af öfriga väghållningskostnader, icke genom det af motionärerna föreslagna bidraget skulle erhålla någon nämnvärd lindring i sin väghållningstunga».

Till stöd för detta påstående åberopar utskottet en statistik. Äfven jag har granskat statistiken, och såvidt jag förstår, skulle de af utskottet antydda »åtskilliga» fallen i verkligheten blifva jämförelsevis mycket få. För resten böra motionerna ses ifrån rättvisans synpunkt och icke ifrån skatteutjämningsynpunkten. De belopp, som i motionerna begäras, äro nämligen så pass blygsamma, att någon nämnvärd skatteutjämning omöjlig genom dem kan åstadkommas.

Ytterligare har utskottet anfört, att utjämning redan nu kan ske genom understöd åt de af väghållningsbesväret mest tryckta distrikten. Jag vill då erinra om, att gällande lag medger, att understöd får lämnas endast åt synnerligen betungade väghållningsdistrikt, och såvidt jag förstår, visar statistiken, att det finns en hel del distrikt, som äro betungade och behöfva hjälp, men icke kunna kallas *synnerligen* betungade. Jag kan icke inse, huru dessa under nuvarande förhållanden skola kunna få hjälp, men genom bifall till motionerna skulle de åtminstone kunna få något.

*Angående
statens bidrag
till vägunder-
hållet på
landet.
(Forts.)*

Herr talman, på grund af hvad jag sålunda anfört, yrkar jag, att kammaren med afslag å utskottets hemställan måtte bifalla de under ifrågavarande punkt behandlade motionerna.

Herr af Ekenstam: Herr talman, mina herrar. Det är ju visserligen så, att, då man ser, att vägtungan verkar så olika på de olika vägdistrikten i vårt land, man tydligt finner, att åtskilligt dock borde vara annorlunda än det är. Det är därför ock, som tid efter annan förslag framkommit, att någonting skulle göras för att bättra förhållandet och aflyfta de mest skriande orättvisorna. Nu hafva här två motioner framkommit, som ock gå fram i rättvisans tecken och för sådant ändamål föreslå att gifva vinterväghållarna samma andel från statsverket i kostnaderna för vinterväghållningen som väghållarna hafva för sommarväghållningen. Den motionär, som först talte om saken, antydde äfven, att motionen skulle verka i skatteutjämningssyfte, men sedermera framhöll han, att den i första rummet skulle verka i rättvisans syfte.

Jag vill emellertid ett ögonblick fästa herrarnas uppmärksamhet på att skola vi taga denna motion ur synpunkten att jämka vägutlagorna för de olika distrikten, då träffa vi icke det mål, vi vilja komma till. Af den statistik, som blifvit till oss utdelad i kammaren, och som jag icke vill upptaga tiden med att i detalj citera, skola vi lätt nog se, att i allmänhet, skulle jag nästan vilja säga, de distrikt, som äro mest betungade af sommarvägunderhållet, hafva i det stora hela ganska små vinterväghållningskostnader. Således, skulle man bestämma, att från staten en anpart af kostnaderna för vintervägunderhållet skall utgå, blefve det så, att åtskilliga ganska väl situerade väghållningsdistrikt finge ganska stora tillskott, under det att de distrikt, som vore mest betungade af sommarvägunderhållet, finge mycket små.

Skulle vi öfvergå till att se om rättvisan verkligen i detta fall kräfver en sådan anordning, som motionärerna föreslagit, få vi icke taga det så axiomatiskt, som motionärerna gjort. Utskottet har kanske icke så noga, som man skulle önskat, ingått på detta, men utskottet har åtminstone framhållit en mycket be-

Angående
statens bidrag
till vägunder-
hållet på
landet.
(Forts.)

tydelsefull omständighet och det var att vid 1905 års riksdag, då annars allt möjligt i afseende på väglagen föreslogs i riksdagen, ingen enda motion blef väckt, som afsåg ändring i detta syfte. Det har emellertid fallit mig före, att om man ville få reda på saken litet bättre bör man undersöka huru det egentligen förhåller sig med denna vintervägunderhållning. Såvidt jag kunnat finna är den första bestämmelse, man i detta sammanhang har att taga hänsyn till, den, som gjordes genom kungl. brefvet 1756. Där bestämdes att hvar och en, som hade en vägglott, skulle lika så väl svara för sommar- som vinterunderhållet. Det är detta som än i dag kallas vägunderhållet in natura. Detta vintervägunderhåll var naturligtvis ytterligt besvärligt för åtskilliga, som hade sina väglotter långt bort från bostaden. Menigheten klagade hos vederbörande och så kom kungl. förordningen af den 10 september 1790, hvilken gällde ända tills den nya väglagen infördes. Den ställde sig på samma basis som kungl. brefvet 1756, men för att aflyfta svårigheterna för de mera aflägset boende vinterväghållarne bestämdes, att distrikten skulle betraktas såsom enhet och att kostnaderna för vinterväghållningen skulle tillskjutas i mån af väglotterna samt att de, som gjorde det egentliga underhållet, skulle af sålunda gjordt tillskott få ersättning för sitt arbete.

Jag ber att få påpeka, att denna princip togs upp af den kommitté, som sedermera utarbetade grunderna för den nya väglagen, och denna kommitté säger, att några bättre och riktigare principer för vintervägunderhållningen har kommittén icke kunnat finna. Det är dessa principer, som blifvit fastslagna i den nu gällande väglagen. Då där talas om underhåll in natura menas fortfarande både sommar- och vintervägunderhåll. För båda har vägglottshafvaren i första hand att svara, ehuru vintervägunderhållet kanske på hans bekostnad blifvit bortackorderadt till någon annan. Således är det efter min uppfattning så, att, då det är bestämdt, att för laggildt vägunderhåll af statsmedel ersättning utgår med tre tjugondelar af sommarvägunderhållet, har staten afsett att därmed ock ersättning skulle vara lämnad för de kostnader, som komme på vintervägunderhållet. Och anorlunda har knappast kunnat ske, ty kostnaderna, som direkt utgå för vintervägunderhållet, äro mycket svårbestämbara och skulle, om hänsyn toges till dem, drabba så olika, att på det sättet man ej komme till någon allmängiltig och rättvis grund. Man har därför stannat vid att fixera uppskattningen på sommarvägunderhållet. Under sådana förhållanden tror jag, att äfven rättvisan här är tillgodosedd, därför att då underhåll för sommarväghållning är lämnad, är det efter hela den historiska utvecklingen gifvet, att det ock gäller kostnaderna för vintervägunderhållet.

Är det sedermera så, att äfven genom ett tillskott för vinter-

väghållningen man ej kan hjälpa dessa distrikt, som äro hårdt betungade, då torde vara klart, att motionärernas lösning på frågan ej är riktig. På annat sätt måste man då söka uppnå det mål, till hvilket man syftar.

Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

*Angående
statens bidrag
till vägunder-
hållet på
landet.
(Forts.)*

Herr Bosæus: Då herr Rogbergs motion enligt min åsikt innebär en konsekvent utveckling af den vägpolitik, staten hittills följt i afseende på väghållningsbesvärets understödjande, och framför allt innebär rättvisa, så beder jag få ansluta mig till densamma.

Utskottet har erkänt, att det åtminstone vid första påseendet synes inkonsekvent, att staten med 15 % understödjer sommarväghållningen men lämnar vinterväghållningen utan allt understöd. Utskottet anser dock, att denna inkonsekvens är mera skenbar än verklig. Hvaruti skenet består, har utskottet ej uppvisat och för mig synes det klart, att det är en obestridlig inkonsekvens och orättvisa, att medan staten understödjer väghållningen i södra delarna af landet hela året med undantag af kanske en, två, tre, månader, då där är snö, så understödjas norra delarna endast under sex à sju månader, då däruppe är barmark. Man frågar sig då: äro dessa delar mera bärkraftiga än de södra? Nej tvärtom. Eller äro de mindre tyngda af väghållningsbesväret i sin helhet? Ser man på den af kammarkollegium utarbetade tabellen öfver väghållningsbesväret i landet för år 1907, så finner man, att under det vägskatten per vägfyrc för fastighet med vägunderhåll in natura är för till exempel de fyra nordligaste länen resp. 17, 17, 19 och 12 öre, så är den för landet i sin helhet i medeltal 7 öre och således för sydligare delen *mindre än* 7 öre. Likaledes vägskatten för öfriga beskattningsföremål i nämnda län resp. 35, 55, 44 och 67 öre, under det den för landet i sin helhet endast når 29 öre per vägfyrc och således är *lägre än* 29 öre för de sydligare länen. Vinterväghållningskostnaden för hela Norrland går i genomsnitt till 7,3 öre per vägfyrc eller nära tre gånger så mycket som vinterväghållningen inom de öfriga länen, där den är 2,6 öre per vägfyrc. Huru utskottet under sådana förhållanden kan påstå, att »ett rättvisare tillstånd än det nuvarande näppeligen skulle komma till stånd genom den påyrkade ändringen» är mig oförklarligt. Man måste för öfrigt härvid erinna sig att trots det att Norrland tryckes af denna stora väghållningsbörda så är det i stora delar synnerligen otillfredsställande utrustadt i afseende på vägar. Skulle Norrland få sitt vägbehof rimligen tillfredsställt, hvarförutan en tillbörlig utveckling där uppe icke är möjlig, så skulle vägunderhållningskostnaden stiga än ytterligare och på många håll blifva rent af omöjlig att bära. Jag anser därför, att då motionären nu påpekat en utväg att på rättvist sätt i någon mån lindra denna börda, så bör man ju tacksamt begagna sig af hans förslag. Att det-

Angående
statens bidrag
till vägunder-
hållet på
landet.
(Forts.)

samma icke kan afhjälpa eller träffa alla ojämnheter i vägbördan är naturligt. Det vore väl mycket begärdt. Den ojämnheter till exempel, som föranledes däraf att ett distrikt till följd af bristen på industriella anläggningar, som bidraga till vägs-katten, eller till följd af en rikligare tillgång på allmänna vägar, tryckes mer än ett närliggande, måste afhjälpas på annat sätt, till exempel genom af utskottet förordade större väghållningsdistrikt eller ock annorledes. Men äfven om denna ojämnheter blefve afhjälpt, så kvarstode dock, om herr Rogbergs motion afslås, orättvisan beträffande vinterväghållningen. Om än hela Norrbotten varit ett väghållningsdistrikt år 1907, så hade likväl utdebiteringen per vägfyrk för »öfriga beskattningföremål» utgjort 67 öre, ty det var *medeltalet* inom länet, mot 29 öre inom landet i dess helhet.

Den föregående ärade talaren har velat förmena, att i statsunderstödet för vägunderhållet skulle ligga äfven en ersättning för statens andel af vinterväghållningen, men detta är väl omöjligt, då den beräkning af väghållningskostnaden, som ligger till grund för statsbidragets utbetalande, endast är en beräkning af vägunderhållskostnaden på barmark, men alls icke tar hänsyn till vintervägunderhållet. Ut i 68 och 69 §§ af väglagen finnes bestämdt, huru vinterväghållningen skall utgöras och kostnaden regleras, hvadan någon svårighet att därefter bestämma statsunderstödet belopp äfven för vintervägunderhållet ej torde förefinnas. Förem nämnda paragrafer lyda sålunda:

»§ 68. För besväret af vinterväghållningen njuta ploglagen ersättning af de väghållningsskyldige efter ty vägens längd och beskaffenhet det fordra.

§ 69. Till vägstämman skola de väghållningsskyldige inkallas att med ploglagen om ersättningen öfverenskomma. Kunna de ej i godo sig härom förena varder ärendet underställt pröfning af Kungl. Maj:ts Befallningshafvande, som efter skälighet jämkar och stadfäster beloppet.»

Utskottet rekommenderar i stället för motionärernas förslag »ett eventuellt fortgående på den redan inslagna vägen att lämna understöd åt de af väghållningsbesväret mest tryckta distrikten». Jag vill icke förneka att ett ytterligare fortgående på den vägen kan vara lämpligt och behöfligt. Vi hafva ju redan haft ett anslag för detta ändamål, men i huru ringa mån det förmått afhjälpa ojämnheterna visa bäst kammarkollegii tabeller öfver väghållningsbesväret i landet. Det ligger ock i sakens natur, att det skall vara ytterst vanskligt för Kungl. Maj:t att rättvist tillämpa bestämmelsen för detta anslags användning. I allmänhet torde det blifva de distrikt, som mest »hålla sig framme», som få del af ifrågavarande anslag och i hvarje fall måste jag finna det naturligare och bättre att i ett lagbundet modernt samhälle rättigheterna regleras och ojämnheterna afhjälpas genom allmänt gäl-

lande lag än genom tillfällig pröfning för hvarje särskildt fall af Kungl. Maj:t. Först när lagen ej längre räcker till, bör ingripande genom Kungl. Maj:t äga rum.

Efter härmed slutad öfverläggning gjorde herr talmannen i enlighet med de yrkanden, som därunder framstälts, propositioner, först på bifall till hvad utskottet i föreliggande moment hemställt samt vidare därpå att kammaren, med afslag å utskottets hemställan, skulle bifalla de i ämnet väckta motionerna; och förklarade herr talmannen sig anse den förra propositionen, hvilken upprepades, vara med öfvervägande ja besvarad.

Votering begärdes, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller hvad sammansatta stats- och lagutskottet hemställt i punkten I b) af sitt utlåtande n:o 4, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslås utskottets hemställan och bifallas de i ämnet väckta motionerna.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 72;

Nej — 25.

Punkten II.

Utskottet hade i nu föredragna punkt på åberopade grunder hemställt, att Riksdagen i anledning af herrar August Petterssons och Lindblads inom Första Kammaren väckta motioner n:is 3 och 37 samt senare delen af grefve Hamiltons inom Andra Kammaren väckta motion n:o 69 måtte i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t taga under öfvervägande, huruvida lagen angående väghållningsbesvärets utgörande på landet borde i så måtto ändras:

a) att i fall, då sådant befunnes önskligt, väghållningsdistrikten måtte kunna utvidgas till att omfatta landstingsområdena;

b) att någon lindring bereddes med afseende å den vägskatt, som enligt 59 § momenten c) och d) i väglagen hvilade å »annan fastighet» och inkomst, då fastighetens taxeringsvärde samt inkomstbeloppet ej öfverstege visst belopp; samt

c) att grunderna för vägskattens beräkning förändrades i syfte att förebygga utdebitering tvångsvis af högre vägskatt än behovet påkallade,

*Om jämnare
fördelning
af väghåll-
ningsbördan
m. m.*

Om jämnare
fördelning
af väghåll-
ningsbördan
m. m.
(Forts.)

äfvensom att Kungl. Maj:t måtte för Riksdagen framlägga de förslag till ändringar i väglagen, hvartill detta öfvervägande kunde gifva anledning.

Mom. a).

Beträffande detta moment hade reservation afgifvits af herrar *Paulson, Wiklund* och *Esbjörn Persson*, hvilka inom utskottet yrkat afslag å den i föreliggande moment afsedda motionen.

Herr *Paulson*. Då jag inom det sammansatta utskottet hade en från utskottets flertal afvikande mening, anhåller jag nu att få yttra några ord.

I den motion, som närmast gifvit anledning till utskottets uttalande i denna punkt, omtalar motionären, hurusom redan under tiden närmast efter väglagens antagande framkommo flera motioner och yrkanden om ändringar i densamma. Till en början afvisade man dem därmed, att man icke hade tillräcklig erfarenhet i fråga om väglagens verkningar. Sedermera ökades emellertid motionerna och förslagen om förändringar och under år 1900 var antalet motioner 11. Nu vill jag säga kammaren, att i år är antalet motioner, som af sammansatta utskottet blifvit behandlade, 10. Alltså visar det sig att reformifvern beträffande väglagen fortfarande synes vara rätt stor. Nu företogs det år 1905 en så kallad allmän revision af väglagen och den tid, som förflutit sedan dess, torde knappast kunna anses vara tillräckligt lång för att man nu skall hafva anledning återigen vidtaga en revision, d. v. s. att Riksdagen skulle besluta att hos Kungl. Maj:t anhålla om utredning i ärenden af så djupt ingripande beskaffenhet, som att väghållningsdistriktet skulle i stället för häradet omfatta landstingsområdet. Detta torde ensamt i och för sig vara tillräckligt att utgöra skäl för att Riksdagen icke nu borde biträda ett förslag sådant som det här föreliggande.

Emellertid har jag mot utskottets hemställan i denna punkt äfven haft andra skäl. Jag erinrar då, hurusom utskottet vid behandlingen af den motion, som afser att hela riket skulle utgöra ett enda väghållningsdistrikt, d. v. s. väghållningsbesvärets öfverflyttande på staten, framhållit, att detta i hög grad skulle fördyra underhållet af de allmänna vägarna. Om detta nu är fallet, då det är fråga om ett väghållningsdistrikt för hela riket, är det klart att det äfven i viss mån skulle komma att göra sig gällande, om väghållningsdistrikten blefve så pass stora som här är förslaget d. v. s. om de sammanföllo med landstingsområdena. Det är den bestämda uppfattningen jag har, att kostnaderna härigenom skulle bli afsevärdt större, som gör att jag ställer mig synnerligen betänksam inför detta förslag.

Jag vill också framhålla, att de olika orternas intressen icke skulle bli i samma grad tillgodosedda som nu. Helt naturligt

är, att en centralstyrelse för ett så pass stort väghållningsdistrikt som det nu föreslagna, eller hvilken annan institution som skulle representera distriktet, icke skulle äga tillräcklig bekantskap med förhållandena å de olika orterna samt dessa orters behof och kraf. Detta skulle naturligtvis göra, att starka och iögonfallande missförhållanden först skulle inträda, innan någon rättelse kunde vinnas.

*Om jämnare
fördelning
af väghåll-
ningsbördan
m. m.
(Forts.)*

Nu har utskottet framhållit, att de skäl som tidigare anförts mot de stora väghållningsdistrikten, nämligen att en uppdelning i större distrikt skulle fördröja väglagens antagande i hela riket och dessutom föra med sig synnerligen stora kostnader för vägdelningar, numera »förlorat sin betydelse». Jag vill då erinra därom, att å ena sidan har icke vägdelning enligt väglagen ännu kommit att tillämpas inom alla väghållningsdistrikt här i landet, medan å andra sidan det finnes väghållningsdistrikt, hvilka först haft en vägdelning genomförd, och som nu hålla på med en andra vägdelning. Något sådant skulle naturligtvis aldrig kunna ske, om detta förslag blefve lag, utan det skulle, såsom jag nyss nämnt, då vara erfoderligt att påvisa synnerligen starka missförhållanden, innan en så kostbar åtgärd som en ny vägdelning omfattande ett helt landstingsområde skulle kunna komma till stånd. Nu har visserligen utskottet sagt, att de nuvarande vägstyrelserna fortfarande kunde fungera men i allt fall blefve det nog svårt för de mindre distrikten, att få sina intressen tillgodosedda, t. ex. beträffande intagandet af nya vägar.

Motionären har framhållit, att väghållningsbesväret trycker hårdt, och att det trycker ojämnt. Jag har den uppfattningen, att detta är i hög grad beroende därpå, att de väghållningsdistrikt, som nu finnas, hafva inrättat sig synnerligen olika. Det har icke varit samma principer, samma system som följts inom de olika distrikten, då det gällt att intaga vägar såsom allmänna. Vidare är det ett annat förhållande, nämligen uppskattningen af väghållningsbesväret, som gjorts olika. Det finns ingenting, som garanterar, att detta blifvit efter samma grund beräknadt i de olika distrikten. Däraf följer naturligtvis, att om ett distrikt upptagit synnerligen många vägar eller så godt som alla, så är det naturligt, att inom detta distrikt vägtungan skall komma att kännas mycket hårdare än inom ett annat. Om nu distrikt med sådana olika förhållanden skulle sammanföras, följer tydligen däraf, att det icke blir någon egentlig rättvisa dem emellan. För att förhållandena härvidlag skulle bli rättvisa, erfordrades antingen att dessa distrikt, som tagit in ett fåtal vägar, skulle få rätt att intaga flera eller också att de vägdistrikt, som intagit alla sina vägar, skulle stryka några af dem såsom allmänna. In- tetdera af dessa sätt att vinna rättelse torde vara att påräkna.

Nu skulle man kunna säga, att utskottets hemställan innefattar endast ett skrifvelseförslag. Då jag emellertid har den

Om jämnare
fördelning
af väghåll-
ningsbördan
m. m.
(Forts.)

uppfattningen, att det är rättvist och lämpligt, att i fråga om vägdistriktens storlek de bestämmelser som hittills varit gällande fortfarande bibehållas, finner jag ingen anledning att här biträda det förslag som framlagts af utskottet.

Jag yrkar afslag å utskottets hemställan.

Herr af Ekenstam. Det är ju klart, att i och med det att man anser, att åtskilliga orättvisor finnas på grund af det sätt, hvarpå vägpålagorna trycka, man också vill söka råda bot därpå, och det är väl tämligen tydligt, att när man nu möjligen tänker sig att hjälp skall kunna komma från mera än ett håll, så söker man bereda sig så många utvägar som möjligt eller i allt fall påvisa sådana utvägar, som man tror genom en utredning skola kunna befinnas lämpliga för att härvidlag råda någon bot på olägenheterna och på de orättvisor, som här kunna finnas. Detta är nu ett sådant fall. Men om vi erinra oss, huru det var, då vägkommittén hade med denna sak att göra, borde vi minnas, att denna kommitté föreslog, att landstingsområdena skulle utgöra väghållningsdistrikt. Detta kommitténs förslag omfattades i det hela med mycken välvilja och såvidt jag minns rätt, var det icke mindre än 14 landsting, som afgjort förklarade sin anslutning till förslaget. Sedermera kom det emellertid icke att genomföras, och en bland de orsaker, som mest bidrogo härtill, såvidt man nu kan döma, var, att man häremot anförde det skälet, att om distrikten skulle göras så stora, att de omfattade landstingsområden, skulle detta bli ett mycket afsevärdt hinder för väglagens genomförande inom den närmaste tiden, det skulle komma att afsevärdt fördröja denna lags genomförande. Man trodde då att väglagen mycket snart skulle vara genomförd, men inom parentes sagdt — det veta herrarna väl — har detta genomförande gått synnerligen långsamt, och det finnes ännu distrikt, där vägfrågorna ännu icke äro ordnade efter den nya lagen. Då det emellertid nu kommit en motion, som tagit upp den gamla tanken, hvilken af vederbörande blef så väl mottagen, har utskottet icke ansett sig kunna underlåta att i någon mån gå denna motion till mötes, och därför har utskottet affattat den mycket försiktiga hemställan, som finnes under detta moment. Denna hemställan innebär ju ingenting annat, än att om det så finnes lämpligt skulle ett landstingsområde efter Kungl. Maj:ts bepröfvande komma att utgöra ett väghållningsdistrikt. Som jag icke kan finna att det är någon större fara i att äfven denna synpunkt får af Kungl. Maj:t tagas i öfvervägande, då nu en del andra frågor, som angå väglagen, komma att gå till Kungl. Maj:t, så ber jag få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr von Friesen: Den fråga som nu föreligger berör

visserligen landsbygden, och det skulle därför måhända tyckas, att den borde mindre påkalla mitt uppträdande, men jag har såsom medlem af svenska stadsförbundets styrelse haft en viss anledning att ägna densamma min uppmärksamhet, och jag ber därför att få yttra några ord i densamma.

Enligt min tanke skulle det väl ändå vara fördelaktigt, om väghållningsdistrikten blefve något större än de nu äro. Då skulle äfven en fördel kunna vinnas, ett önskemål kunna realiseraras, hvilket jag anser vara särdeles behjärtansvärdt, och det är, att köpingar och municipalsamhällen icke längre behöfde till höra landets väghållningsdistrikt, utan kunde utbrytas därifrån. En sådan framställning om köpingars och municipalsamhällets utbrytande ur väghållningsdistrikten har också blifvit gjord i en skrivelse, som svenska stadsförbundet aflåtit till Kungl. Maj:t. Det är emellertid icke blott svenska stadsförbundet, som förordat en sådan åtgärd, den har äfven förordats af Kungl. Maj:ts befallningshafvande i många län, isynnerhet i de län, där olägenheterna af den ännu fortfarande dubbla beskattningen af köpingar och municipalsamhällen i detta hänseende äro synnerligen framträdande. Så har en dylik utbrytning tillstyrkts af befallningshafvandena i Östergötlands, Kristianstads, Malmöhus, Göteborgs och Bohus, Älfsborgs, Örebro, Jämtlands samt Västerbotens län, hvilka myndigheter hafva förordat, att köpingar och municipalsamhällen, där lagen om stadsplan och tomtindelning äger tillämpning, må utskiljas ur resp. väghållningsdistrikt och med afseende på väghållningsbesvären likställas med städerna.

I själfva verket synes ingenting vara billigare än detta. Dessa köpingar och municipalsamhällen hafva skyldighet att förvärfva den mark, som behöfves för deras egna gator, och underhålla dem, men de skola tillika deltaga i väghållningsdistriktets vägunderhåll. Nu kan man ju tycka — och det har äfven invändts — att dessa gator, som finnas i köpingen eller municipalsamhället, motsvara de enskilda vägarna å landsbygden, men denna anmärkning torde icke vara hållbar. Den nämnda orättvisan faller särdeles skarpt i ögonen t. ex. vid de municipalsamhällen, som bebos af fiskarbefolkning, hvilken icke har någon som helst nytta af väghållningsdistriktets vägföretag, såsom fallet är med t. ex. fisklägena i Göteborgs och Bohus län. Dessa samhällen — heter det i stadsförbundets ofvannämnda skrivelse — innesluta inom sig icke någon allmän väg, då de ju oftast ligga på mindre öar utan förbindelse med fastlandet. Den dubbelbeskattning, för hvilken dessa samhällen äro utsatta, förefaller alldeles särskildt upprörande, då man betänker den fattigdom, hvori fiskarbefolkningen vanligen befinner sig. Den ofta synnerligen tryckande vägskatten motsvaras här icke af någon som helst prestation från distriktets sida och nedsätter ofta befolkningens skatteförmåga på ett sådant sätt, att de för gatornas

*Om jämnare
fördelning
af väghåll-
ningsbördan
m. m.
(Forts.)*

*Om jämnare
fördelning
af väghåll-
ningsbördan
m. m.
(Forts.)*

nödtorftiga underhåll erforderliga summorna icke kunna uppbringas. I Fiskebäckskil, ett samhälle, där det icke finnes någon häst och endast ett par velocipeder, har man sålunda nödgats föranstalta en basar för att åstadkomma de för gatuunderhållet nödiga medlen. Annorstädes ha gatorna underhållits genom frivilligt arbete af under vintern hemmavarande sjömän. Det kan icke förvåna, att åtskilliga af dessa samhällen uttryckt sin harm öfver att nödgas betala en betungande tribut till den vanligen mer välbärgade landsbefolkningens vägar å de stora öarna eller fastlandet, af hvilka de icke kunna anse sig hafva någon som helst nytta.

Detta gällde redan förut, men så kom, såsom jag redan haft tillfälle att förut en gång i denna kammare erinra, stadsplanelagen, hvilken i § 30 föreskrifver i andra stycket, att där allmän väg går genom köping eller municipalsamhälle, skall den förvandlas till gata, och underhållet däraf då tillkomma det samhälle, som rör om gatan, nämligen köpingen eller municipalsamhället. Detta har ju ledt till en verkligen skriande orättvisa, och däraf föranleddes Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Jönköpings län att ta initativ i denna fråga för att söka råda bot på orättvisan. Nämnda befallningshafvande har visserligen icke föreslagit, att dessa köpingar och municipalsamhällen skulle skiljas från väghållningsdistrikten utan föreslagit en annan utväg för frågans lösning, nämligen att en allmän lättnad skulle ske i dessa samhällens vägtunga, bestående i en minskning i den från dem utgående vägs-katten. En dylik åtgärd skulle emellertid endast bli ett palliativ. Det enda riktiga är, att dessa köpingar och municipalsamhällen med afseende på vägunderhåll betraktas som städer, sedan de i likhet med städerna blifvit lagda under stadsplanelagen. Emellertid är det för närvarande mycket stora svårigheter förenade med att få en dylik utbrytning till stånd, emedan väghållningsdistriktets återstående delar möjligen skulle få för stor vägtunga, men om väghållningsdistrikten slås tillsammans så att af många mindre det blir ett enda större distrikt, nämligen länet, skulle det gå mycket bättre att få rättvisa i dessa för köpingar och municipalsamhällen synnerligen ogynnsamma förhållanden.

Jag ber därför, herr talman, att få yrka bifall till sammansatta stats- och lagutskottets förslag.

Herr Lindblad: Jag finner det visserligen mycket vackert och påpassligt, att det nybildade svenska stadsförbundet och dess framstående ordförande nu begagnar tillfället att slå ett slag för städernas eller för ögonblicket köpingars och municipalsamhällens önskemål. Men jag tror icke, att man uteslutande får bygga på de premisser, som utgöra grunden för den siste talarens framställning. Det är nog så förhållandet med dessa köpingar och mu-

municipalsamhällen, att de icke äro i allt jämförliga med städer; de bekosta sig ingalunda ett så dyrbart underhåll af gator m. m., som flera städer göra, utan förhållandet är tvärtom att de fortfarande tillhöra landsbygden, såsom jag också skall påvisa.

*Om jämnare
fördelning
af väghåll-
ningsbördan
m. m.
(Forts.)*

Om jag då håller mig till Södermanlands län och inom detta län väljer Gnesta, så har detta samhälle en enda hufvudtrafikled och denna är en allmänt underhållen väg, som är indelad på de väghållningsskyldige inom distriktet. Sålunda tror jag icke — men jag vill icke bestämdt uttala mig, då jag icke är så mycket jurist att jag kan göra det —, att en senare tillkommen lag kan utan vidare upphäfvu en äldre sådan samt den på grund däraf gällande vägindelemningen. Då jag nämnde att hufvudvägen i Gnesta samhälle är indelad på vägdistriktet, vill jag tillägga, att jag tror att dessa väglotters innehafvare komma att få fortfara med sitt vägunderhåll trots den nya stadsplanlagen. Men jag erkänner att det fins andra municipalsamhällen t. ex. Katrineholm, där man undantagit en del vägar, som icke underhållas på vägdistriktets bekostnad, och då inträffar det nog, att municipalsamhället har ett extra väg- och gatuunderhåll utöfver de indelade vägarne. Huru denna olikhet skulle kunna utjämnas, kan jag icke ge någon lösning på, men jag tror att en sådan utjämnning måste ske efter noggranna undersökningar. Att det icke går an att blott säga: vi skola se till att köpingar och municipalsamhällen bli befriade från den vägskatt, som enligt gällande väglag skall drabba dem, synes mig påtagligt.

Jag är själf motionär och jag har velat lindra bördan för de lägsta inkomsttagarna samt för en del annan fastighet under ett visst taxeringsvärde, detta därför att de icke skulle drabbas i lika hög grad af vägtungan som mera framträdande skatteobjekt. Detta anser jag dock icke att man får generalisera därhän, att man kan från vägunderhållet undantaga alla de verkligt betydande skatteobjekt, som kunna finnas i köpingar och municipalsamhällen. Kan man göra som här i Stockholm, att man vill åstadkomma en större sammanslutning af municipalsamhällen och lägga under en stads jurisdiktion åtskilliga stadsliknande samhällen, då finner frågan ju sin naturliga lösning. Men att man utsträcker frågan därhän, att man, där det uppstår en köping, ett municipalsamhälle, eller efter gamla bildningar en stor by, vill undandraga alla sådana sammangyttringar från det allmänna vägunderhållet, det finner jag icke riktigt. Jag vet icke, hvarför vi skola säga, att just de mera befolkade trakterna skola lindras från vägunderhåll framför byggnader, egendomar och inkomster, som förekomma på rena landsbygden, något mera spridda. Mig synes, att man får fasthålla detta, att det är en väsentlig skillnad mellan en stad med tillhörande område å ena sidan och å den andra köpingar och municipalsamhällen, som dock ligga på landsbygden. Om man blott säger: här är en fördel att

Om jämnare
fördelning
af väghåll-
ningsbördan
m. m.
(Forts.)

vinna, om vi organisera oss som själfständiga stadsenheter, så är detta icke nog motiv för att landsbygden skall vilja frånhända sig rätten till skattebidrag härutinnan från köpingar och liknande. Vill man dela bördorna i ett afseende, så får man nog äfven dela dem i andra.

Jag erkänner villigt, att den nya stadsplanelagen, där den kan fullständigt tillämpas på ett visst område, möjligen kan hafva lämpliga bestämmelser. Men den konflikt, som uppstår mellan stadsplanelagen och redan bestående förhållanden på en del ställen, där det finnes en äldre, fortfarande gällande väginde- ning, den anser jag tillhöra herrar jurister att lösa. Men jag har funnit mig böra anmärka, att förhållandena äro mången- stades mycket olika och icke allestädes fullt sådana, som de nu angifvas ifrån dessa köpingar och municipalsamhällen.

Herr von Friesen: Jag vill icke påstå, att jag är så syn- nerligen hemmastadd i den nya stadsplanelagen, men jag har dock haft tillfälle att något begrunda densamma. Men den af mig omnämnda inlagen till Konungen är utom af mig under- skrifven af en person, hvilken kanske är den största auktoriteten vi hafva i fråga om denna lag. Den nya stadsplanelagen stadgar i § 30 andra stycket, att underhåll af allmän väg, som ingått i gatumark, skall öfvertagas af dem, som enligt hvad föreskrifvet är åligger att underhålla gatan. Hvad Gnesta beträffar, så kanske man där icke hunnit uppgöra stadsplan, men om man så gjort, och allmän väg därvid tillfallit samhället, hade det ålegat samhället att underhålla denna väg såsom gata enligt stadsplanelagen. Huru med Gnesta förhåller sig, vet jag emellertid icke, men från andra köpingar eller municipalsamhällen i Södermanlands län har jag uppgifter angående dessa förhållanden.

Så t. ex. uppgick i Katrineholm de årliga gatukostnaderna före stadsplanelagens tillämpning till 18,933 kronor 50 öre och efter samma lags tillämpning utgöra de 25,368 kronor 50 öre. Samhällets prestationer till distriktet utgjorde 6,860 kronor och distriktets prestationer till samhället uppgingo före stadsplanelagens tillämpning till 400 kronor. Af dessa siffror kunna herrarne förstå hur det ställer sig för det samhället. Tager jag t. ex. Flens samhälle så hade det årliga gatukostnader af 5,367 kronor 50 öre före stadsplanelagens tillämpning. Efter samma lags tillämp- ning uppgå kostnaderna till 9,343 kronor 29 öre. Samhällets prestationer till distriktet uppgingo till 2,916 kronor 35 öre och distriktets prestationer till samhället till 191 kronor 70 öre. Malm- köping hade årliga gatukostnader före stadsplanelagens tillämpning af 1,700 kronor och efter stadsplanelagens tillämpning af 3,968 kronor. Går jag till Värmlands län och tager Arvika köping, så uppgingo dess prestationer till samhället till 36,113 kronor — sam- hället lär nämligen hafva milslånga vägar att underhålla. Distrik-

tets prestationer till samhället uppgingo till 838 kronor. Att här föreligger en orättvisa, lär ingen kunna bestrida. Att det är svårt att bli af med denna orättvisa, har jag erkänt, och det erkännes äfven i den af oss gjorda inlagan, men ett sätt att bli af med denna orättvisa vore, om man kunde gå den väg sammansatta stats- och lagutskottet föreslagit.

*Om jämnare
fördelning
af väghåll-
ningsbördan
m. m.
(Forts.)*

Herr Lindblad. De anförda siffrorna bevisa den kända satsen, att med siffror kan man bevisa allt. Jag skall endast erinra därom, att stadsplanelagen är så pass ny, att jag icke kan tro, att dessa siffror äro fullt exakta. En del af dem äro blott approximativa, eller rättare — *beräknade*, och det kommer nog att visa sig, att man icke får taga dem såsom alldeles säkra. Äfven jag har någon liten erfarenhet om gatu- och vägunderhåll från en kommun, hvilken ligger inom det distrikt, där jag har äran vara vägstyrelsens ordförande. Där har äfven kommit en framställning från municipalsamhället, hvilken framställning vi velat gå till mötes, men samhället har helst velat skiljas från oss.

Nu vill jag i fråga om det nämnda gatuunderhållet ställa ett annat onus som finnes på landsbygden nämligen underhållet af enskilda utfartsvägar, och man skulle nog på liknande sätt kunna med siffror bevisa, att det är en alldeles orimlig tunga äfven detta, som åligger enskilda jordägare på rama landsbygden.

Så skulle jag vilja opponera mig mot hvad utskottet säger på sidorna 35 och 36.

Utskottet yttrar där: »Det kan nämligen ej bestridas, att de skäl, som redan under väglagens förberedande behandling framhöllos för lättnader åt de svagaste bland dessa skattdragande, under den korta tid, som förflutit efter lagens antagande, vunnit i styrka. I sådant afseende kan man ej underlåta att taga hänsyn *dels* till den synnerligen stora skillnad, som inom flertalet väghållningsdistrikt uppkommit mellan skatten per vägfyrk för jordbruksfastigheter å ena sidan och för andra beskattningsföremål å den andra, *och dels* till den omständighet, att medan dessa skattdragande nödgas deltaga i kostnaden för en del vägar, som efter väglagens tillkomst utan något gagn för dem insynats såsom allmänna, de samtidigt mycket ofta måste underkasta sig dryga kostnader för gator och vägar inom samhällen, i hvilkas gatuhållning jordbruksfastigheterna inom väghållningsdistrikten ej taga någon del.»

Fastän jag, såsom jag förut sagt, är motionär och vill lindra skattebördan för de minsta inkomsttagarne och ägarne af annan fastighet öfverallt på landet, så anser jag icke, att man häraf får slå mynt och säga, att vi skola låta köpingar och municipalsamhällen allestädes bilda någon ny klassifikation. Redan gällande väglag föreskrifver, att jordbruksfastighets bidrag till vägunderhåll utgöres efter normen: ett vägtal för hvarje ett hundra

Om jämnare
fördelning
af väghåll-
ningsbördan
m. m.
(Forts.)

kronor af fastighetens taxeringsvärde, under det annan fastighet är upptagen till blott hälften däraf. Den har sålunda ett vägtal för hvarje 200 kronor af taxeringsvärdet. Och inkomst påföres en vägfyrk för hvarje 30-tal kronor af den behållna delen af inkomsten. Där har man allaredan genomfört en gradation af beskattningsföremålen, så att man må icke tro, att de deltaga alla lika i vägs-katten. Men därför att lagstiftaren utgått därifrån, att jordbruksfastigheterna i regel hafva mycket större förmån af vägarne och alltså blifvit belastade dubbelt mot annan fastighet, så får man icke gå ännu längre och säga, att det därjämte fordras en genomgående differens mellan det, som ligger inom municipalsamhälle eller köping, och det, som ligger utanför.

Jag är, som jag redan framhållit, gärna med om att lätta skattebördan för de minsta och svagaste. Jag tror, att vår väglag härutinnan behöfver någon revision. Och jag anser, att om den kommer under en sådan, och om man iakttager, att lägga bördorna jämnare för större distrikt, under det att man uppdelar naturaarbetet på mindre distrikt, så har man fått den bästa lösningen af det hela. Jag tror icke, att det blir billigare för staten och de enskilde skattdragande, om man går derhän, att staten skall öfvertaga det hela, i vårt långsträckta land, med dess stora naturliga åtskillnader mellan de norra och de södra orterna. Kan man då välja landstingsområdet såsom en utjämnande enhet, så tror jag, att man kommer till frågans lösning, så nära som man kan genomföra rättvisa. Och jag tror, att landstinget skall kunna med heder gå ifrån den uppgiften; det har visat sig, att i andra skattefrågor, jag påpekar hälsovårds- och dylika frågor, landstingen löst frågorna på ett fullt tillfredsställande sätt.

Herr von Friesen: Den föregående ärade talaren sade, att man med siffror kan bevisa allt. Självt tycks han tro, att man utan siffror kan bevisa allt. Han förnekade riktigheten af de siffror, jag anfört. De äro hämtade dels ur Kungl. Maj:ts befallningshafvandes uppgifter, dels från municipalsamhälle-egna uppgifter. Att det i sifferuppgifter kan göras misstag torde den ärade talaren bäst veta, och det är på grund af den erfarenheten, kan jag tro, han yttrat sig. Men jag vet icke, att man här har större anledning att betvifla siffrornas riktighet, än man eljest gör, när man har officiella uppgifter.

Han vidrörde en massa saker, som egentligen icke hörde hit. Det må så vara. Han hade en svag ståndpunkt att försvara, och då måste han röra sig på ett vidsträckt område, för att man icke skulle märka, att han icke kunde försvara sig på den punkt, där han var anfallen.

Han omnämde förhållandet med enskilda vägar på landet. Det har jag redan förut talat om, att det var en invändning,

som kunde göras mot de anförda skälen för utbrytningen, men jag anser, att den invändningen icke är hållbar, ty dessa vägar hafva en annan betydelse för det allmänna, än hvad gatorna inom municipalsamhällen och köpingar ha. Dessa äro trafikerade af en stor allmänhet, men de enskilda vägarna på landet äro icke trafikerade af den stora allmänheten.

Jag vidhåller den ståndpunkt, jag i frågan förut intagit.

*Om jämnare
fördelning
af väghåll-
ningsbördan
m. m.
(Forts.)*

Herr Paulson: De två senaste talarne hafva här framhållit en fråga, som särskildt rör köpingar och municipalsamhällen. Beträffande denna fråga anser jag goda skäl tala för, att dessa köpingar och municipalsamhällen skulle i fråga om väghållningsbesväret beredas någon lättnad. Det föreligger här i följande punkt ett förslag, att någon lindring därvidlag skulle kunna beredas smärre inkomstagare och ägare af annan fastighet, och om detta förslag bifalles torde det i någon mån lätta skattebördan för dessa samhällen.

En talare på Gottlandsbänken omnämnde, hurusom den kommitté, som framlade förslaget till väghållningsbesvärets ordnande på landet, hade för sin del ansett lämpligt, att väghållningsdistriktet skulle sammanfalla med landstingsområdet. Ja, om det hade skett den gången, skulle jag ansett, att bättre skäl än nu talat därför. Nu hafva väghållningsdistrikten ordnat sina angelägenheter hvar för sig och därvid följt olika principer. Att nu sammanföra dessa distrikt skulle enligt mitt förmenande vara synnerligen olämpligt. Det, som man nu framhållit såsom talande för, att distrikten skulle vara större, är, att väghållningsbördorna trycka ojämnt. Man jämföre olika distrikt, och därvid visar det sig vara en väsentlig skillnad. Emellertid, om man nu beslutade, att landstingsområdena skulle utgöra väghållningsdistrikt, skulle man sedermera få samma ojämnhet emellan de olika landstingsområdena. Då komme man till den slutsatsen, att det enda riktiga vore ett enda väghållningsdistrikt, det vill säga att staten skulle öfvertaga hela kostnaden för väghållningen på landet. Detta, anser jag, vore olämpligt och orättvist. Jag vill för min del icke vara med om, att staten skall åtaga sig mera utgifter, än hvad den för närvarande har, för väghållningsbesväret. Och det är just för att man icke skall komma till ett sådant resultat, som jag anser det vara viktigt, att man icke nu beslutar väghållningsdistriktens förstorande, som utskottet föreslagit.

Herr Jonsson: Det anses vara ett klokt drag att kort efter, sedan man antagit en ny eller reviderad lag, skicka in skrivelser till Kungl. Maj:t, med begäran, att ytterligare revision skall ske af samma lag. Hvad här nu beträffar moment a, så går ju skrivelseförslaget ut på, att man skall ordna det så, att det

Om jämnare
fördelning
af väghåll-
ningsbördan
m. m.
(Forts.)

blir större väghållningsdistrikt än för närvarande. Men minns jag icke orätt, så anger en paragraf i väglagen redan nu, att Kungl. Maj:ts befallningshafvande kan, för såvidt de väghållningskyldige därom ena sig, göra landstingsområdet till ett väghållningsdistrikt. Skall en förändring ske nu, i angifven riktning, måste den, för att blifva effektiv, gå ut på att tvinga samtliga att ovillkorligen göra landstingsområdet till ett väghållningsdistrikt. Men det blefve nog väl skarpt att göra en sådan förändring i lagen.

Jag vill vidare fästa uppmärksamheten på ett par omständigheter, som man alldeles icke synes ha förutsett. Det är icke så lätt att göra ändring i ett väghållningsdistrikt, när vägdelen där ägt rum. En sammanslagning af de nu befintliga väghållningsdistrikten till ett större inom län eller dylikt komme i regel att föranleda, att det måste göras en ny vägdelen m. m., som komme, att föranleda nya lika stora kostnader som de föregående.

Så veta vi också nu, att det föreligger ett förslag inom Riksdagen om att bryta sönder det nuvarande beskattningssättet på vissa föremål, som hafva med denna affär att göra, nämligen att en skogsaccis skall införas med en särskild taxeringsmyndighet för ändamålet, hvilken komme att sakna den öfverbyggnad, som vår nuvarande bevillningsförordning har, med ändamål att söka jämka, om inom olika kommuner taxeringarna gjorts alltför olika. Det synes också, att meningen skall vara att fortsätta på den vägen att göra specialtaxeringar för kommunala ändamål, och däraf kan man antaga, att meningen är, att man skall gå till väga på samma sätt i fråga om fastigheternas taxeringar beträffande kommunalutskylderna. Kommer det således äfven här att blott gifvas specialmyndigheter för denna taxering, så att man saknar den möjlighet att öfverskåda och jämka, så att taxeringarna blifva jämnställda mellan olika kommuner, som ligger hos pröfningsnämnden, så kunna vi se, hvart det bär, om vi skola kasta oss in på den vägen att slå ihop flera nuvarande väghållningsdistrikt till ett distrikt, omfattande ett landstingsområde. Då dels dessa ojämnheter, som exempelvis göra sig gällande vid taxeringarna, komme att på ett mycket konstigt sätt drabba vederbörande och dels af den anledningen, att det icke är länge sedan denna revision af väglagen antogs, och dels af den anledningen, att vi hafva att vänta en ny lag på beskattningsområdet, kanske redan nästa år, anser jag det vara för tidigt att vid denna riksdag antaga skrivelseförslaget.

Jag ber därför att få instämma med herr Paulson, som yrkat afslag på betänkandet.

Herr af Ekenstam: Med anledning af den siste ärade talarens yttrande ber jag blott att få påpeka, huru saken ligger. Det är nämligen så, att här har det år efter år kommit motio-

ner och framställningar till Riksdagen om att ändra väglagen. En del af hvad, som kommit in har man ansett vara verkligen behjärtansvärdt. En del har blifvit afvisad äfven på de grunder, som den siste talaren anført. Men i allt fall har man dock kommit så långt, att man anser, att det finnes brister i väglagen, som ej genom den år 1905 skedda revisionen blifvit afhjälpta. Skola vi då uteslutande på den formella grund, att väglagen nyss blifvit ändrad, afslå de önskemål, som framkommit. Det kan jag icke förstå, och utskottet har icke ansett sig kunna så göra. Den siste ärade talaren sade, att den befintliga väglagen tillstodder, att man bildar väghållningsdistrikt, som omfatta hela landstingsområdet. Formellt kan han ju hafva rätt, då förbud att bilda så stora väghållningsdistrikt ej finnes. Men praktiskt taget torde hans invändning förlora sin betydelse, då för ett sådant förhållande nog en hel del nya bestämmelser behöfva gifvas. Intill dess att han visat, huru sålunda befintliga brister med stöd af den gällande lagen kunna öfvervinnas, må yttrandet till det värde, det kan ha, stå för hans räkning.

*Om jämnare
fördelning
af väghållningsbördan
m. m.
(Forts.)*

Herr Lindblad: Jag tillåter mig gentemot den ärade talaren på stockholmsbänken säga, att jag sedan gammalt känner hans stora dialektiska förmåga. Men jag tror icke, att detta hindrar, att han, äfven om han har siffror till sitt förfogande, kan hafva orätt och att jag kan utan siffror hafva rätt. Ty märk väl, dessa siffror utgå en del från *antaganden*; man kan naturligtvis beräkna och se svårigheterna större, än de i verkligheten blifva. Jag behöfver blott hänvisa till, att stadsplanelagen är så ny och ej ens införd i alla municipalsamhällen. Jag tror icke heller, att dessa köpingar och municipalsamhällen ännu fått fullt klart utredt, huru långt stadsplanelagen, om den kommer i kollision med en bestående vägdelning, kan hafva vitsord. Ty hur skall det då gå med de gamla väghållningsskyldige, som äro ålagda att hålla väg? Skola de slippa alldeles ifrån? Det tror jag icke, att väghållningsdistriktet är nöjdt med, utan de få nog fortsätta med sitt vägunderhåll, tills dess någon annan lagligen öfvertagit det.

Jag vill gentemot herr Olof Jonsson säga, att vår väglag icke medgifver landstingsområde att utgöra väghållningsdistrikt, ty regeln är, att häradet skall bilda väghållningsdistrikt. Men å andra sidan tror jag, att det faktiskt visat sig — icke minst på grund af erfarenhet utanför Stockholm, där man har en mängd villaägare, som hafva fastigheter till ganska afsevärda belopp och därför få bidraga högst väsentligt till vägkassan — att dessa därigenom tillföra vägkassan ett onaturligt stort öfverskott. Det är just för att kunna utjämna sådant öfver större områden, som motionären, hvilken nu icke är i tillfälle att här försvara sin motion, funnit, att det vore sundast och naturligast, att utjäm-

Om jämnare
fördelning
af väghåll-
ningsbördan
m. m.
(Forts.)

ning sker på större område, dock icke så stort, att det omfattar *staten*, utan lämpligast landstingsområdet, och detta öfverensstämmer för öfrigt med hvad den första vägkommittén föreslog, fastän man sedan af åtskilliga anledningar frångick förslaget.

Jag tror därför, att Riksdagen, denna kammare likaväl som medkammaren, kan vara med om att aflåta den skrifvelse, som här föreslås, och se till hvad däraf kan bli efter vederbörlig utredning och pröfning.

Herr Jonsson: Enär den siste talaren åberopade medkammarens beslut, vill jag säga, att det nyss berättades mig, att i Andra Kammaren hafva alla punkterna afslagits, så att ingen skrifvelse vid denna riksdag kan aflåtas. Och är detta rätt, kan det vara likgiltigt hvad beslut vi här fatta.

Herr Andersson, Gustaf: Herr af Ekenstam framställde den frågan, huruvida kammaren borde afslå det nu föreliggande förslaget på den grund, att väglagen så nyss blifvit reviderad. Och därpå svaras bestämdt ja.

Jag var med, då nya väglagen på 1890-talet antogs. Jag minns icke riktigt årtalet. Jag var ingen varm vän af den, därför att jag icke trodde, att jordbruket skulle vinna så mycket genom det nya vägunderhållet, som flertalet trodde. Jag tror, att jag blifvit sannspådd. Jag vill påminna mig, att redan första året, efter det väglagen antagits, kom det fram motioner i Riksdagen, hvori det begärdes ändring af väglagen. Det lyckades icke första året, och icke minns jag, om det lyckades andra året, men det kom motioner år för år, tills dess Riksdagen beslöt en revision af väglagen. Den har skett, och lagen är i åtskilliga delar ändrad. Nu komma åtskilliga förslag före, och man vill hafva ändring på nytt igen. Är det riktigt, att Riksdagen på detta sätt behandlar denna fråga? Jag anser, att det icke är rätt, och därför sluter jag mig till dem, som yrka afslag.

Sedan öfverläggningen ansetts härmed slutad, gjordes jämlikt därunder förekomna yrkanden propositioner, först på bifall till hvad utskottet i förevarande moment hemställt samt vidare på afslag därå; och förklarades den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

Mom. b.

Grefve Klingspor: Jag ber att få yrka afslag å moment b.

Efter det öfverläggningen förklarats härmed slutad, yttrade herr talmannen, att beträffande föreliggande moment annat yrkande ej framställts, än att utskottets hemställan skulle afslås.

Sedermera gjordes propositioner, först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på afslag därå, och förklarades den senare propositionen vara med ja besvarad.

*Om jämnare
fördelning
af väghåll-
ningsbördan
m. m.
(Forts.)*

Mom. c.

Grefve Klingspor: Jag ber att få yrka afslag också på den punkten.

Öfverläggningen ansågs härmed slutad, hvarefter på gjord proposition kammaren afslog hvad utskottet i föregående moment hemställt.

Vid ånyo skedd föredragning af bevillningsutskottets den 21 och 23 innevarande april bordlagda betänkande n:o 22, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af 1 § i förordningen angående beskattning af socker m. m., biföll kammaren hvad utskottet i detta betänkande hemställt.

Vid förnyad föredragning af bankoutskottets den 21 och 23 i denna månad bordlagda utlåtande n:o 8, i anledning af motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående anordnande af inlåningsrörelse vid riksbanken och dess afdelningskontor, biföll kammaren hvad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Föredrogs ånyo bankoutskottets den 21 och 23 innevarande månad bordlagda utlåtande n:o 9, i anledning af motion om ändrad lydelse af 43 § i reglementet för riksbankens styrelse och förvaltning.

Uti en inom Andra Kammaren väckt, till behandling af bankoutskottet hänvisad motion, n:o 93, hade herr *Röing* hemställt, att Riksdagen måtte besluta, att § 43 mom. 1 af reglementet för riksbankens styrelse och förvaltning erhöles följande lydelse:

Om befogenhet för fullmäktige i riksbanken att i vissa fall bevilja ackord åt bankens gäldenärer.

§ 43.

Mom. 1. Fullmäktige berättigas att, efter noggrann pröfning af omständigheterna i hvarje särskildt fall, såväl lämna riksbankens gäldenärer förlängning i den föreskrifna tiden för betalande af deras skulder till riksbanken som ock bevilja riksbankens gäldenärer ackord vid likviden af deras skulder till

Om befogenhet för fullmäktige i riksbanken att i vissa fall bevilja ackord åt bankens gäldenärer.
(Forts.)

riksbanken. I annat än sist omnämnda fall må fullmäktige däremot icke efterskänka något af hvad enligt gifna föreskrifter och gällande författningar bör erläggas, utan skola alla frågor om eftergift underställas nästblifvande bankoutskott till afgörande i den ordning, instruktionen för detta utskott stadgar.

I denna hemställan hade herrar Rune, Thylander, Svensson i Skyllberg, Neiglick, Lundgren, Vahlquist, Wilh. Andersson och Kronlund instämt.

Utskottet hade hemställt, att Riksdagen måtte besluta, att § 43 mom. 1 af reglementet för riksbankens styrelse och förvaltning skulle erhålla följande lydelse:

(nuvarande lydelse).

Mom 1. Fullmäktige berättigas att, efter noggrann pröfning af omständigheterna i hvarje särskildt fall, såväl lämna riksbankens gäldenärer förlängning i den föreskrifna tiden för betalande af deras skulder till riksbanken som ock bevilja de riksbankens gäldenärer, hvilka till borgenärens förnöjande sin egendom afträdt, ackord vid likviden af deras skulder till riksbanken. I annat än sist omnämnda fall må fullmäktige däremot icke efterskänka något af hvad enligt gifna föreskrifter och gällande författningar bör erläggas, utan skola alla frågor om eftergift underställas nästblifvande bankoutskott till afgörande i den ordning, instruktionen för detta utskott stadgar.

(föreslagen lydelse).

Mom. 1. Fullmäktige berättigas att, efter noggrann pröfning af omständigheterna i hvarje särskildt fall, lämna riksbankens gäldenärer förlängning i den föreskrifna tiden för betalande af skuld till riksbanken äfvensom bevilja de riksbankens gäldenärer, hvilka afträdt sin egendom till borgenärens förnöjande, ackord eller eftergift å deras skuld så ock utom konkurs biträda öfverenskommelse mellan gäldenär och hans fordringsägare om betalning af gäld. I öfrigt äga fullmäktige icke efterskänka något af hvad enligt gifna föreskrifter och gällande författningar bör erläggas, utan skola alla frågor därom underställas nästblifvande bankoutskott till afgörande i den ordning, instruktionen för detta utskott stadgar.

Reservation hade afgifvits af herr *Bäckström*, som förklarar sig dela bankofullmäktiges uppfattning i frågan samt vilja afvakta väntade nya bestämmelser i konkurslagen och om administration, hvarför reservanten ej velat förorda motionen.

Herr *Bäckström*: I ekonomiska frågor händer det ju icke alltför sällan, utan det är ju oftast fallet, att stora meningss-

skiljaktigheter råda. Det är ej heller underligt, då synpunkternas läge och styrka te sig så olika. Motionärernas och utskottets uppfattning angående detta ärende går här stick i stäf mot bankofullmäktiges uppfattning. Man medger ju gärna, att på båda dessa sidor i rikt mått finnes förmåga att bedöma saken. Det kan ju sägas måhända, att motionärerna sett för ensidigt från den enskilda synpunkten, och måhända bankofullmäktige särskildt fasthållit den som den nu är organiserade riksbankens synpunkt, och för min del vill jag icke absolut taga parti hvarken för den ene eller för den andre. Det slutliga omdömet, om den i motionen begärda ändringen är nödig och nyttig, har i alla händelser blifvit af stor olikhet. Utskottet vill icke se någon skillnad mellan en enskild banks styrelse och riksbankens styrelse. Utom det förhållandet, att ytterligare en instans ligger emellan riksbanksfullmäktige och Riksdagen och oafsedt det att sättet för fullmäktiges väljande ju är säreget, under det att mellan de enskilda bankernas styrelser och lottägarne det icke finnes någon mellaninstans, ligger emellertid den stora skillnaden däri, att en enskild banks styrelseledamöter äro *delägare* i banken, hvilket ju i utskottets betänkande påpekats utaf fullmäktige vara framhållet som »en betydelsefull faktor vid pröfning af ärenden» af nu ifrågavarande slag. För min del önskar jag visserligen, att vår riksbank skulle vara så organiserad, att i likhet med i andra länder det finnes enskilda delägare däri, men då nu så icke är förhållandet, så får man lof att se riksbanken sådan den är. Och jag fruktar de olägenheter, hvarom bankofullmäktige gifvit en vink, så *mycket*, att jag anser *betänkligt att bryta med nu gällande princip*, att efterskänkande af statens på riksbankens rörelse grundade fordringar måste göras af Riksdagen, som icke bör afhända sig något af denna makt. Det har sagts, att man bör hysa det allra största förtroende till riksbanksfullmäktige, så att man gärna må medgifva dem denna rätt till efterskänkande af fordringar. Bankofullmäktige hafva afböjt den, och jag tror nog, att de handlat klokt i det fallet, ty jag förmodar, att erfarenheten i framtiden skall visa, att huru det än göres, kommer det att heta, att man gjort antingen för mycket eller för litet. Jag kan ej underskrifva utskottets påstående, att riksbanken, genom att icke fullmäktige ägt ingå ackord vid ackordsuppgörelser, så att säga utpressat full likvid i vidsträcktare mån, än hvad enskilda personer eller andra banker gjort. Det är nog en sorts fariseism att framställa dessa enskilda banker och enskilda personer såsom välgörenhetsinrättningar i jämförelse med riksbanken. Den förmånsrätt, som riksbanken uppgifves hafva nästan obefogadt begagnat, anser jag mycket omtvistad.

Utskottet framkastar, att fullmäktige sannolikt icke fått kännedom om de stora intressen, som stått på spel, därigenom att ackord utom konkurs icke fått af riksbanken beviljas. Jag

Om befogenhet för fullmäktige i riksbanken att i vissa fall bevilja ackord åt bankens gäldenärer.
(Forts.)

Om befogenhet för fullmäktige i riksbanken att i vissa fall bevilja ackord åt bankens gäldenärer.
(Forts.)

är alldeles öfvertygad, att nog hafva fullmäktige i riksbanken fått kännedom om detta, och för öfrigt ger bankofullmäktiges upplysning, att rätten att medgifva moratorium, som ganska ofta utöfvats, beredt möjlighet att uppehålla ett tillräckligt insolvent företag, en industriidkare eller en låntagare, tills krafter hunnit samlas, tillräckligt besked i detta fall.

Hvad nu den här föreliggande formuleringen vidkommer, så synes den mig i fråga om tillägget icke vara så lyckligt funnen, så att den är ett fullt upplysande och tydligt uttryck för hvad här menas, där det sägs: »så ock utom konkurs biträda öfverenskommelse mellan gäldenär och fordringsägare om betalning af gäld». Slutpunkten skulle möjligen förtydliga detta, men ger ej heller någon noggrann upplysning, utan man måste för att fullt förstå det gå till utskottsbetänkandet. Är det nu, såsom jag tror, möjligen så, att den föreslagna rätten för riksbanken att lämna ackord utom konkurs kommer att blifva medgifven, hade det nog varit önskligt, om det varit litet tydligare uttryckt. Och jag tror, att det kunde ske genom att inskjuta ordet »dylik» framför »öfverenskommelse». Då blefve en hänvisning gifven till orden »ackord eller eftergift», men därom kan jag naturligtvis icke göra något yrkande. Då emellertid i det förevarande fallet inga så bevisande konkreta fall framdragits, som kunna visa, mot bankofullmäktiges upplysningar, att de nuvarande bestämmelserna ej fyllt sitt ändamål och som också skulle visa, att den ifrågakvarande ändringen skulle vara nödig och nyttig, och därtill kommer, att vi hafva att vänta förslag till ändringar i nu gällande konkurslag och förslag till bestämmelser om administration, hvilka, när och om de blifva gällande lag, komma att gälla för riksbanken också, så synes mig flera skäl tala för den ståndpunkt, bankofullmäktige intaga, hvarför jag yrkar afslag på utskottets betänkande.

Friherre von Schwerin: Jag är mycket tacksam för den vidlyftiga utredning, som vi fått af den ärade reservanten, men jag tillåter mig att med några få ord påpeka hvad saken egentligen gäller. Jag tror, att hela frågan är skäligen obetydlig; den gäller helt enkelt, om riksbankens styrelse skall få hafva samma rättighet, som styrelsen för hvarje annan bank har: att bevilja ackord äfven utan konkurs. Här hafva visserligen bankofullmäktige afstyrkt, att en sådan befogenhet tillades dem, som de icke hafva haft förut. Men i utskottet har en öfvervägande majoritet varit för att gå in på detta förslag; särskildt hafva medkammarens samtliga utskottsledamöter varit intresserade därför och förmenat, att det skulle vara nyttigt. Under sådana förhållanden gick man, fastän några ledamöter i utskottet funnos, som tyckte, att det var skäligen onödigt, med på förslaget, äfven om vår öfvertygelse är, att detta är en rättighet, som icke kom-

mer att hafva vidare betydelse. Och ehuru bankofullmäktige hafva afstyrkt förslaget, är jag alldeles öfvertygad om, att de med tämligt jämnmod komma att bära detta ytterligare bevis på Riksdagens förtroende.

Hvad själfva ordalydelsen beträffar, medgifver jag, att det kan finnas flera olika sätt att uttrycka saken, men den, som vill läsa med eftertanke, begriper mycket väl, hvad meningen är, och jag får därför inskränka mig till att yrka bifall till utskottets förslag.

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad, gjordes jämlikt därunder förekomna yrkanden propositioner, först på bifall till hvad utskottet i nu föredragna utlåtande hemställt samt vidare på afslag därå, och förklarades den förra propositionen, hvilken upprepades, vara med öfvervägande ja besvarad.

Vid ånyo skedd föredragning af bankoutskottets den 21 och 23 i denna månad bordlagda memorial:

n:o 10, angående ändringar i aflöningsstaten för riksbanken, och

n:o 11, angående ändring i instruktionen för Riksdagens revisorer vid riksbankens afdelningskontor i orterna,

biföll kammaren hvad utskottet i dessa memorial hemställt

Föredrogs ånyo första kammarens tillfälliga utskotts den 15 och 17 innevarande April bordlagda utlåtande, n:o 8, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående utförande genom tullverkets egen personal af det arbete, som i en del hamnar åligger där befintliga packhuskarlslag, m. m.

Om tullverkets öfvertagande af arbete, som i en del hamnar åligger packhuskarlslag.

Med föranledande af en utaf herr *Röing* i Andra Kammaren i ämnet väckt motion, n:o 39, hade nämnda kammares tillfälliga utskott i afgifvet utlåtande hemställt, att Andra Kammaren för sin del ville besluta, att Riksdagen i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhölle, att Kungl. Maj:t ville låta verkställa utredning, *dels* angående på hvad sätt tullverket måtte med i dess tjänst anställd personal öfvertaga och utföra det arbete, som nu i en del hamnar åläge där befintliga packhuskarlslag, *dels* äfven huru detta arbete måtte kunna utföras utan särskild kostnad för staten, samt att Kungl. Maj:t ville för Riksdagen framlägga förslag till de åtgärder, som af utredningen kunde föranledas.

Sedan utskottets berörda förslag af Andra Kammaren godkänts samt ärendet öfverlämnats till Första Kammaren, hade denna kammare hänvisat detsamma till förberedande behandling af sitt andra tillfälliga utskott, hvilket i nu föreliggande utlåtande

Om tullverkets öfvertagande af arbete, som i en del hamnar åligger packhuskarlslag.
(Forts.)

hemställt, att Första Kammaren ville biträda Andra Kammarens beslut i denna fråga.

Herr Bellinder: Herr talman, mina herrar! I den föreliggande motionen har en motionär i Andra Kammaren hemställt, att Riksdagen i skrifvelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla, att Kungl. Maj:t ville vidtaga åtgärder i ändamål, *dels* att tullverket må med egen personal öfvertaga och utföra det arbete, som nu i en del hamnar åligger där befintliga packhuskarlslag, *dels* ock att en för hela riket gällande taxa å afgifter för detta arbete må utfärdas.

Sedan denna motion varit öfverlämnad åt Andra Kammarens tillfälliga utskott n:o 4, hemställde detta, att Andra Kammaren för sin del ville besluta, att Riksdagen i skrifvelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla, att Kungl. Maj:t ville låta verkställa utredning, *dels* angående på hvad sätt tullverket må med i dess tjänst anställd personal öfvertaga och utföra det arbete, som nu i en del hamnar åligger där befintliga packhuskarlslag, *dels* äfven huru detta arbete må kunna utföras utan särskild kostnad för staten. Sedan Andra Kammaren efter en lång debatt med knapp majoritet beslutat godkänna utskottets hemställan, har denna kammaras tillfälliga utskott n:o 2 behandlat motionen och därvid efter en mycket knapphändig motivering hemställt, att Första Kammaren ville biträda Andra Kammarens beslut i denna fråga. Då jag, herr talman, *dels* genom den personliga kännedom, jag har om packhuskarlslaget i Göteborg och dess verksamhet, *dels* genom samtal med tulltjänstemän och affärsmän därstädes kommit till den bestämda öfvertygelse, att denna kammare icke bör biträda Andra Kammarens beslut i denna fråga, anhåller jag att något närmare få motivera denna min uppfattning.

Då importhandeln i våra hamnar mer och mer ökades, uppstodo så småningom i en del af dessa hamnar, de viktigaste, enskilda packhuskarlslag, som voro afsedda att biträda tullpersonalen med transport af varor till tullhuset, med uppäckningar och efter skedd tullbehandling med inpackning af dessa varor. Mot dessa enskilda organisationer har man gjort åtskilliga anmärkningar, särskildt på senare tider. Man har sagt, att dessa institutioner voro gamla och föråldrade, och att de därför borde afskaffas. Man har vidare påstått, att det rådde bland affärsmän och varuemottagare ett allmänt missnöje med dessa, så att de därför icke heller längre borde få äga bestånd. Vidare har man sökt göra gällande, att tillräcklig trygghet för varors obehindrade tullbehandling icke kunde ernås med dessa institutioner.

Hvad nu den första anmärkningen beträffar, så är det riktigt, att dessa packhuskarlslag äro gamla, men att de äro föråldrade i den mening, att de icke längre skulle på ett tillfreds-

ställande sätt fullgöra sitt arbete, det vågar jag bestrida. Och jag har stöd för den uppfattningen i ett yttrande af en på detta område erfaren och sakkunnig affärsman, en stor skeppsredare i rikets andra stad. Han säger nämligen: »Jag tror emellertid, att man kan påvisa, att i handlingarna — vare sig i motionen eller i utskottets utlåtande — icke förekommer det ringaste bevis för, att packhuskarlarne icke utföra sitt arbete till vederbörande importörers belåtenhet.» Således kan man icke i det sätt, på hvilket packhuskarlarne fullgjort sitt arbete, finna någon orsak till upphäfvande af denna institution.

Hvad sedan beträffar att affärsmännen skulle vara missnöjda med dessa organisationer, har det nog så till vida sin riktighet, att man vill blifva befriad — och det kan man finna helt naturligt — från de särskilda afgifter, som enligt särskild taxa utgå till packhuskarlarne. Därför hafva tid efter annan affärsmän dels ingått till vederbörande med anhållan att själfva genom eget folk få biträda vid varors transport, uppäckning och inpackning, dels också anhållit, att staten skulle öfvertaga detta arbete. Emellertid hafva dessa framställningar icke ledt till åsyftadt resultat, och därför har man på senare tider frångått denna begäran, att staten på sin bekostnad skulle verkställa detta arbete, och man har medgifvit, att, blott staten öfvertog det, importörerna själfva skulle såsom hittills vidkännas kostnaderna. Men under sådana förhållanden tror jag mig veta, att opinionen bland importörerna långt ifrån är enhällig, då det gäller att få packhuskarlsinstitutionen afskaffad. Jag vill äfven därvidlag åberopa mig på den förut citerade talaren i Andra Kammaren. Han yttrar: »Utskottet säger i början af sitt utlåtande: 'Det gör sig en enstämmig opinion gällande bland köpmännen i de större städerna, att den nuvarande packhuskarlsinstitutionen bör afskaffas'. Då jag någon tid, efter det denna motion blifvit väckt, kom ned till Göteborg, blef jag i tillfälle att resonera med ett par köpmän och äfven med ett par enligt mitt förmenande ganska framstående tullfunktionärer, och jag blef då ganska öfverraskad af att erfara, att det uttryck för en allmän opinion mot packhuskarlsinstitutionen, som motionären gifvit uttryck åt, enligt deras förmenande icke syntes härska. De personer bland köpmännen, med hvilka jag resonerade i saken, uttalade därvid icke allenast sina egna åsikter, utan de sade, att enligt deras förmenande fanns det ett flertal andra köpmän inom staden, hvilka icke gillade motionärens åsikt i frågan. Den hufvudsakliga anledningen till att de icke gjorde detta låg däri, att de voro fullkomligt öfvertygade om, att om man skulle omlägga packhuskarlsinstitutionen till en statsinstitution, så komme kostnaden för det arbete, som packhuskarlarne utföra, de s. k. dragarpengarna, att blifva väsentligt högre, än hvad de under nuvarande förhål-

Om tullverkets öfvertagande af arbete, som i en del hamnar ligger packhuskarlslag.
(Forts.)

Om tullverkets öfvertagande af arbetet, som i en del hamnar åligger packhuskarlslag.
(Forts.)

landen äro.» Och att detta yttrande är riktigt, det torde man också vid närmare eftersinnande lätt finna.

Slutligen har det sagts, att tillräcklig trygghet för varornas obehindrade tullbehandling icke skulle ernås med denna institution. Nu är det svårt att förstå hvad motionären och utskottet, som instämt med honom, i detta fall egentligen kunna stödja sig på. Det ser ut af Andra Kammarens tillfälliga utskotts yttrande, som orsaken skulle ligga i en bestämmelse, utfärdad af packhusinspektionen. Det är nämligen så, att packhusinspektionerna i de olika städerna utfärda stadganden för dessa packhuskarlslag. De stadgar, som gälla för Göteborg, äro icke af äldre datum än den 7 december 1898. I första paragrafen heter det sålunda:

»Medlem af packhuslaget, s. k. packhuskarl, som antages och afskedas af packhusinspektionen i Göteborg, skall vid antagandet vara känd att föra ett redbart, nyktert och ordentligt lefnadssätt», — »vid antagandet förete präst- och läkareintyg samt intyg om god frejd som ock att han ej understödjer eller tillhör någon socialistisk förening eller annat förbund af hvad slag det vara må, som står under främmande, af packhusinspektionen ej godkänd ledning.»

Denna bestämmelse tyckes utskottet anse såsom en orsak till att störingar i arbetet och konflikter kunna uppstå. För min del tycker jag, att denna bestämmelse snarare skulle vara ägnad att förebygga sådana konflikter. Jag kan icke förstå, att, om staten öfvertog detta arbete och skaffade sig statsfunktionärer som utförde det, det skulle blifva större trygghet för dess ostörda gång än nu. Det är allmänt känt, att de ordinarie packhuskarlarna aldrig låta tubba sig att deltaga i några arbetsnedläggelser eller vägra att taga hand om blockeradt gods. Men väl har det händt med de extra packhuskarlarna. Det hände i Göteborg förra året med några få, men de blefvo afskedade. Skulle nu detta förhållande kunna afhjälpas genom att staten öfvertog arbetet? Detta är ett säsongarbete, och vissa tider behöfs det flera arbetare än vid andra, och staten kunde icke gärna hålla tillräckligt antal ordinarie arbetare för detta alla tider, utan måste, då göromålen alltför mycket hopades, skaffa extra, och de blefvo nog lika mycket, äfven om de vore i statens tjänst, utsatta för påtryckning att lämna arbetet vid vissa kritiska tider. Jag kan sålunda heller icke af denna anmärkning finna några skäl förefinnas att upphäfva denna packhuskarlsinstitution.

Vidare hafva vi kostnadsfrågan. Köpmännen hafva ju kunnat klaga öfver, att de varit rätt betungade af extra utgifter vid förtullningen af sitt gods, men när nu af utskottet ifrågasattes, att staten utan någon för sig särskildt ökad kostnad skulle öfvertaga arbetet, hafva icke såsom förut köpmännen anledning

att yrka på någon förändring. Synnerligast som det är allt skäl att tro, att arbetskostnaderna skulle blifva högre, ifall staten skulle betala dem i första hand. Nu är det nämligen så, att packhuskarlarna betalas efter ackord, och det gör, att de arbeta mycket raskt. Skulle arbetet däremot utföras af statens tjänare, så blefve det sannolikt mot kontant lön eller ock mot timpenning, och då finns det icke längre någon garanti för att arbetet ginge lika fort. Det skulle då säkerligen behöfvast flera arbetare och kostnaderna skulle då blifva större. Jag skulle äfven i denna punkt kunna citera uttalanden från den debatt, som i ämnet fördes i Andra Kammaren. Så yttrades af samme talare, som jag förut återoppat, följande:

Om tullverkets öfvertagande af arbete, som i en del hamnar åligger packhuskarlslag.
(Forts.)

»Om man skulle tänka sig, såsom här af motionären föreslagits och äfven af utskottet tillstyrkts, att man skulle omlägga denna packhuskarlsinstitution till en statsinstitution, så säger utskottet, att en sådan reform ej synes böra åsamka statsverket några som helst förluster. Det må verkligen undras, huru tullverket skall gå till väga för att fullkomligt skydda statsverket för sådana förluster. Jag vill erinra om, att packhuspenningarna i Göteborg uppgå till 120 å 130,000 kronor per år. Och den föregående talaren upplyste om, att i Stockholm lära dessa afgifter gå upp till öfver 200,000 kronor, tror jag han sade. Af handlingarna i ärendet framgår, att de i Malmö utgöra mellan 50- och 60,000 kronor. Om man nu tänker sig omlägga denna institution till en statsinstitution, skulle naturligtvis taxan af tullverket uppställas efter sådana normer, att statsverket skulle till fullo vara skyddadt mot förluster. Vi kunna vara öfvertygade om, att vi då skola få en ny klass af statstjänare, hvilkas budget nog skulle sluka åtskilliga hundratusentals kronor. Jag har från tullhåll hört uppgifvas, att man fruktar, att kostnaden för hela riket skulle komma att gå till en million kronor.»

Herr talman, jag anser mig icke längre böra uppehålla kammaren med att motivera min åsikt, utan vill sluta med att yrka afslag såväl på motionen som på utskottets hemställan.

Herr Hammarström: Då talmannens klubba höll på att falla, utan att någon ledamot af utskottet begärt ordet till försvar för utskottets förslag, kunde det kanske vara onödigt, att jag tager till orda, ty äfven jag har den uppfattningen, att motionen bör afslås. Men då jag har några skäl för afslagsyrkandet att tillägga, och då jag icke vill precis inlägga i afslagsyrkandet alldeles detsamma, som den föregående ärade talaren gjorde, skall jag anhålla att få säga några ord.

Jag har, som sagdt, den uppfattningen, att utskottets förslag icke bör bifallas; men jag har därmed ingalunda velat säga, att icke en utredning i frågan skulle vara på sin plats. Det är nog så, enligt min uppfattning, att packhuskarlsinstitutionen, denna

Om tullver-
kets öfverta-
gande af ar-
bete, som i en
del hamnar
åtligger pack-
huskarlslag.
(Forts.)

gamla institution, som jag anser i hufvudsak fungera ganska tillfredsställande, dock skulle behöfva i flera afseenden något mer anpassas efter nutida förhållanden. Från denna min uppfattning till utskottets är emellertid ett ganska långt steg, och jag kan icke vara med om, att, såsom utskottet föreslår, denna kammare skulle biträda Andra Kammarens beslut i frågan, ty den utredning, som då skulle komma till stånd, skulle blifva vida mera begränsad, än jag anser lämpligt och nödigt. Skall frågan utredas, bör den ock utredas i hela sin vidd, erhålla en allsidig och fullständig utredning. Men motionären har under debatten i Andra Kammaren framhållit, att det just var hans mening, att så icke skulle få ske. Han ville, att utredningen skulle begränsas i den riktning han angifvit, nämligen att staten skulle med tullverkets personal ombesörja dessa göromål, som det här är fråga om; och utan att vilja föregripa den blifvande utredningens resultat, så tror jag mig dock kunna säga, att man bör ställa sig något tveksam, huruvida den rätta lösningen är att finna på denna väg.

När jag talat om en blifvande utredning, är detta kanske litet oegentligt, ty jag bör meddela, att utredning i frågan redan pågår. Den kommission, som är tillsatt inom finansdepartementet för att granska tullverkets stater, har på grund af särskild remiss fått äfven utredning af denna fråga på sitt program, och efter hvad jag erfarit genom samtal dels med en af kommissionens ledamöter, som tillhör denna kammare, och dels med kommissionens ordförande, har frågan redan preliminärt behandlats inom kommissionen. Denna behandling har också afsett en så fullständig utredning, som den jag anser böra ega rum och har icke begränsats på sätt, som nu ifrågasättes.

Det är i själfva verket en gammal fråga, denna om förändring eller upphäfvande af packhuskarlsinstitutionen i de fyra städer, där institutionen i fråga af ålder existerar, Stockholm, Göteborg, Malmö och Norrköping. På alla öfriga platser i riket, där förtullning af utländskt gods får äga rum, förekommer icke något sådant monopoliseradt dragarlag som i dessa fyra städer.

Den bestämmelse i tullstadgan, som reglerar förhållandet i allmänhet, säger, att »kostnaden för godsets framförande till tullbehandling samt för dess upppackning och återinpackning äfvensom för erforderligt handräkningsbiträde vid vägning skall ägaren vidkännas. Därest ej för viss ort annorlunda förordnas, må varuägare själf utföra eller låta genom lämpligt, af honom anskaffadt arbetsbiträde ombesörja sagda bestyr». Vid föregående tillfällen, då frågan behandlats, hvilket skett i administrativ väg — det är nu, såvidt jag vet, första gången den dragits inför Riksdagen — har bland andra förslag från importörernas sida också varit det, att den ifrågavarande undantagsställningen för de fyra städerna, den, hvarpå slutmeningen i det citerade

stadgandet syftar, skulle upphävas, packhuskarlarnas monopol upphöra, så att importörerna skulle få begagna eget folk för dessa bestyr, då de så ansåge lämpligt. Säsom man torde finna, går ett sådant förslag i rakt motsatt riktning mot motionärens, som ju går ut på att äfven på de ställen, där detta arbete hittills icke varit monopoliseradt, trafikanterna skulle beröfvas rätten att använda eget folk och i stället tvingas att låta i tullverkets tjänst anställde personer taga hand om dessa bestyr mot ersättning enligt bestämd taxa. Motionärens förslag synes tämligen illa stämma med det sätt för frågans lösning, som sålunda förut ansetts önskvärdt från handelsns sida. Redan detta kan ju vara ägnadt att väcka tvifvel, om det verkligen finnes en så enstäm- mig opinion för förslaget, som Andra Kammarens utskott helt kategoriskt påstått. Debatten i Andra Kammaren har också visat, att inom den stad, som motionären representerar, det finnes delade åsikter i frågan; och en denna kammare tillhörande le- damot, som representerar en af de öfriga tre städer, om hvilka här är fråga, en ledamot, som tyvärr blifvit förhindrad att be- vista kammarens plenum i afton, hade haft, enligt hvad han meddelat mig, för afsikt att uppträda och yrka afslag på försla- get, då han för sin del icke anser frågan böra lösas på nu före- slaget sätt.

Jag har emellertid också mina betänkligheter mot motionärens förslag, från statskassans synpunkt sedt. Det är ju sant, att, enligt uttalanden af de begge utskotten, förändringen skulle ske utan kostnad för statsverket. Ersättning för ifrågavarande bestyr skulle uttagas efter fastställd taxa. Men det gamla önske- målet, att staten skulle utan kostnader för importörerna åtaga sig dessa bestyrs utförande, det går dock igen äfven nu. Motio- nären häfdar riktigheten af denna princip, ehuru han tydligen icke anser opportunt att för tillfället framställa kraf på dess tillämpning. Men en sådan lösning af frågan anser jag absolut omöjlig. Mig veterligen finnes intet land, som tillämpar sådana grundsatser. Tvärtom, alldeles enahanda bestämmelser, som nyss citerades från den svenska tullstadgan, återfinnas allmänt i ut- landet. Så exempelvis i Tyskland och i Danmark, och något liknande tillämpas äfven, i hufvudsak åtminstone, i Norge, där för öfrigt för några år sedan förelåg förslag om införande af alldeles enahanda anordning som packhuskarlsinstitutionen i Sverige; och att detta förslag föll, berodde alldeles icke på be- tänkligheter mot själfva principen. Ingen invändning gjordes mot att varuägaren fortfarande skulle vara skyldig att bekosta varans framförande och uppackning m. m. Skulle man nu här i landet frångå denna princip, skulle det för öfrigt medföra tämligen öfverskådliga utgifter för statsverket. Det anfördes under de- batten i Andra Kammaren, att endast i Stockholm kostnaden för detta arbetes utförande för närvarande beräknas till 228,000 kro-

*Om tullver-
kets öfverta-
gande af ar-
bete, som i en
del hamnar
äligger pack-
huskarlslag.
(Forts.)*

Om tullverkets öfvertagande af arbete, som i en del hamnar åligger packhuskarislag.
(Forts.)

nor om året, men det framhölls också, att om staten öfvertog ifrågavarande bestyr, skulle kostnaden sannolikt gå till 400,000 kronor. Huruvida man tagit med i räkningen, att detta i tullverkets tjänst anställda manskap äfven skulle behöfva pensioneras, vet jag icke, men har i allt fall anfört dessa siffror för att visa, att tämligen öofverskådliga konsekvenser här tillkomma, i händelse staten skulle öfvertaga ifrågavarande kostnad. Nu säger man visserligen, att ersättning härför till staten skulle utgå enligt taxa, men motionärens häfdande af principen, att staten är skyldig att utan kostnad för trafiken ombestyrta handräckningsarbetet vid förtullningen, kan ju föranleda tvekan, om man icke i framtiden skulle återkomma med detta kraf, och äfven utskottets ställning till denna fråga synes icke vara alldeles klar. Jag håller mig nu närmast till Andra Kammarans utskott, som formulerat klämman. Det har till att börja med icke uppställts såsom villkor för den ifrågasatta förändringen, att kostnaden skulle gäldas af importörerna, utan klämman upptager såsom föremål för utredningen två jämnlöpande moment, af hvilka det ena handlar om kostnadsfrågan. Utredning skall ske såväl i ena som i andra afseendet, men kostnadsfrågans lösning på angifvet sätt är icke ställd som villkor för statens öfvertagande af bestyren i fråga. Och så förekommer en annan sak som gör, att jag undrar, huru utskottet tänkt sig förhållandet ordnadt. Det framhålles här, på sidan 11 i betänkandet, såsom en olägenhet med nuvarande ordning, att taxan icke är konstant, utan att tid efter annan anspråk framställas på höjning af afgifterna till packhuskarlarna; och utskottet synes hafva tänkt sig, att, om den nu ifrågasatta förändringen blefve genomförd, man skulle komma ifrån denna olägenhet, det vill säga med andra ord, att staten skulle garantera importörerna, att förhöjning i taxan icke skulle ifrågakomma. Men när man nu vet, huru arbetslönerna stiga oafbrutet, undrar man, huru det skall gå till utan att statsverket får vidkännas kostnad. Icke lära packhuskarlarna mer än andra nöja sig med att, när arbetslönerna stiga på alla områden, stå kvar vid den gamla inkomsten, och då gifves väl icke någon annan utväg, än att staten skulle träda emellan. Äfven om ersättningen från början sattes tillräckligt hög, skyntar således här i allt fall faran för att en öfvergång till den nya ordningen så småningom skulle medföra mer eller mindre stora kostnader för statsverket.

Som jag redan sagt, vill jag icke bestämdt uttala mig om, i hvilken riktning frågan bör lösas, men vidhåller min uppfattning, att en allsidig utredning af densamma är önskvärd, en utredning, som följaktligen icke bör bindas genom ett sådant uttalande, som Riksdagen skulle göra genom att bifalla utskottets hemställan. Det må naturligtvis vara enskilde köpmän eller sammanslutningar af köpmän obetaget att

till Kungl. Maj:t framföra sina önsknings om frågans lösning på nu föreslaget sätt, och jag är öfvertygad, att sådana framställningar skulle komma att öfverlämnas till den kommission, som har hand om utredningen, likaväl som en riksdagens skrifvelse i ämnet. Men att Riksdagen skulle så att säga endossera krafvet på just denna lösning, kan jag för min del icke finna lämpligt, och således, herr talman, förenar jag mig i det afslagsyrkande, som redan är framställt.

Om tullverkets öfvertagande af arbete, som i en del hamnar älligger packhuskarlslag.
(Forts.)

Herr Almgren: Det har gladt mig mycket att från så kompetent håll som den siste talaren få höra, att han för sin del ansåg, att en reform af packhuskarlsinstitutionen var nödvändig och önskvärd. Jag delar till fullo den meningen och ber att få taga fasta på hans uttalande.

Jag skall icke besvära kammaren med att lämna någon närmare redogörelse för denna frågas historia. Sedan 20 år tillbaka hafva emellertid framställningar gjorts från olika handelskorporationer till generaltullstyrelsen och Kungl. Maj:t med begäran om ändring i dessa förhållanden. Jag skall endast tillåta mig anföra ett enda exempel för att visa, huru nödvändig en reform är på detta område.

År 1908 ingick Stockholms handelskammare till generaltullstyrelsen med begäran om att antalet ordinarie packhuskarlar i Stockholm skulle väsentligen ökas, detta på den grund, att i Göteborg och Malmö strejker hade ägt rum af de extra tullpackhuskarlarna, och det var att befara, att något dylikt äfven skulle inträffa i Stockholm. Skrifvelsen remitterades från generaltullstyrelsen till packhusinspektionen, som svarade, att inspektionen ej ansåg sig hafva någon rättighet att bestämma de ordinarie packhuskarlarnes antal, utan torde dessa fortfarande liksom hittills, och enär de ej aflönas af statsverket, böra själfva få därom besluta. Det förefaller mig vara ett bra egendomligt förhållande, att en minoritet af fast anställda eller s. k. ordinarie tullpackhuskarlar skola få bestämma det antal, som skulle få stå till tjänst för den allmänna trafiken. Och förhållandet är ju också det, att det är detta fåtal af ordinarie packhuskarlar, som upp bära afgifterna i sin helhet för det behandlade godset och sedan utbetala mer eller mindre tillräcklig dagspenning åt de extra, hvilket, såsom naturligt är och såsom redan skett, kan framkalla anspråk från deras sida att vid vissa tillfällen få förhöjd aflöning eller också inställa arbetet. Det är faran för dylik inställelse, som vållat, att framställningar från handelskorporationer tid efter annan skett.

Med afseende på utskottets nu föreliggande hemställan vill jag erkänna, att jag för min del finner utskottets hemställan vara för snävt affattad. På grund af motionen har utskottet funnit sig böra föreslå, att utredningen skulle afse, huruvida det

Om tullverkets öfvertagande af arbetet, som i en del hamnar åligger packhuskarlslag.
(Forts.)

arbete, som nu utträttas af packhuskarlarna, skulle kunna förträttas af i statens tjänst anställda arbetare. Jag hade för min del helst önskat, att utskottets hemställan skulle fått ungefär följande lydelse, att Kungl. Maj:t ville låta verkställa utredning, huruledes det arbete, som nu i en del hamnar åligger där befintliga packhuskarlslag, må kunna ordnas på ett tidsenligare och för näringsstrafikens ostörda fortgång mera betryggande sätt, dock utan kostnad för staten, och framlägga förslag till de åtgärder, som af utredningen må föranledas. Emellertid har jag erfärit, att ett yrkande af denna lydelse icke skulle kunna upptagas på den grund, att det skiljer sig från motionens innehåll. Men nu har jag till min glädje hört af den siste talaren, att tullkommissionen lär hafva erhållit uppdrag att verkställa utredningen så vidsträckt som möjligt, och att utredningen således äfven skall gå in i den riktning jag nyss antydde, och då har jag att endast uttala den förhoppningen, att utredningen måtte medföra det resultat, att de berättigade kraf, som upprepade gånger under de gångna åren framställts från olika handelskorporationer, äfven blifva tillgodosedda. Jag har sålunda ingen anledning att motsätta mig yrkandet på afslag på den föreliggande framställningen.

Herr Boman: Med anledning af det uttalande, som den förste talaren i detta ärende gjorde angående hvad som var köpmanskårens inom Göteborg uppfattning i denna sak, vågar jag påstå, att den uppfattningen, att institutionen, packhuskarlslaget, bör borttagas, är minst lika allmän, om icke allmännare, inom handelskåren i Göteborg, och jag vill icke underlåta att, då samme talare omtalade hvad hans personliga uppfattning om packhuskarlslaget var, nämna, att jag under besök i Göteborg för kort tid sedan uppvaktades af de extra packhuskarlarna, som uttalade sin stora sympati för den af herr Röing väckta motionen. Uppfattningen är nog således tämligen delad. Men hvad själfva saken beträffar tycker jag, att det är uppenbart obilligt att på de 4 platser, där tulluppbörden är störst och där således tullverkets kostnader säkerligen hafva minst betydelse i förhållande till uppbördens storlek, där påläggas importhandeln en särskild utgift utöfver den i tulltaxan bestämda. Så är förhållandet, och det är en utgift, som icke kan undgås. Då här nu har upplysts från en ärad talare på bohuslänsbänken, som särskildt har kännedom om dessa förhållanden, att frågan ligger under utredning, och jag ingalunda vill bestrida, att den nöjaktigt kan lösas på ett sätt, som ligger vid sidan om hvad själfva motionen innebär, skall jag med jämnmod se, att utskottets hemställan blir afslagen, men endast om den blir afslagen på grund af denna motivering och icke på grund af den motivering, som den förste talaren afgaf, hvilken jag måste underkänna.

Grefve Wachtmeister, Axel: Utskottet har varit mycket tveksamt vid behandlingen af denna fråga, men då utskottet ansett, att handelskamrarne borde vara språkrör för mycket stor sakkunskap på detta område, har utskottet följt deras åsikt i frågan, dock med uttryckligt uttalande af att den föreslagna ändringen icke bör förorsaka statsverket någon ökad kostnad. När frågan var före i Andra Kammaren, voro under debatten åsikterna mycket delade, men man tycktes dock tämligen allmänt anse, att den nuvarande anordningen icke var vidare tilltalande. Hufvudsaken för utskottet har naturligtvis icke varit, att reformen just genom tullverkets förmedling skulle genomföras. Hufvudsaken för utskottet har varit, att saken ordnas på ett praktiskt och tidsenligt sätt. På grund af de meddelanden, som utskottet erhållit, har man trott, att det endast stod att välja mellan den nuvarande anordningen och ett öfverflyttande af packhuskarlarnes åligganden på tullverkets personal och att någon tredje utväg icke fanns. Emellertid har nu frågan kommit i annat läge efter det meddelande, som herr Hammarström lämnade om att den tillsatta tullkommissionen kommer att taga äfven denna sak om hand, och jag har därför intet yrkande att göra.

Om tullverkets öfvertagande af arbete, som i en del hamnar åligger packhuskarlslag.
(Forts.)

Herr Trapp: Jag ber att få bekräfta hvad den föregående ärade talaren herr Hammarström yttrade om packhuskarlsfrågans läge. Det är knappt en månad sedan regeringen öfverlämnade till kommissionen en skrivelse i denna fråga från ledamoten af Riksdagens Andra Kammare, herr Charles Lindley, med anmodan till kommissionen att vid fullgörande af sitt uppdrag äfven taga denna fråga i öfvervägande.

Vidare har till kommissionen inkommit en skrivelse från handelskammaren i Göteborg i samma syfte, som motionen går. Det föreligger dessutom en af ett flertal köpmän undertecknad skrivelse från Göteborg med protest mot herr Röings motion. Såsom medlem af kommissionen ber jag få upplysa, att kommissionen har denna fråga under behandling. Under sådana förhållanden synes det mig, som om det icke för denna kammare skulle föreligga giltig anledning att besluta en skrivelse till Kungl. Maj:t i frågan. Jag ber därför att få instämma i det afslagsyrkande, som är gjordt.

Efter härmed slutad öfverläggning yttrade herr talmannen, att i afseende på nu föredragna utlåtande endast yrkats, att hvad utskottet hemställt skulle afslås.

Härefter gjordes propositioner, först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på afslag därå, och förklarades den senare propositionen vara med ja besvarad.

Upplästes och godkändes bevillningsutskottets förslag Riksdagens skrifvelse, n:o 97, till Konungen, i anledning av väckta motioner angående ändringar i gällande brännvinsförordning.

Justerades tio protokollsutdrag för denna dag.

På framställning af herr talmannen beslöts, att de under dagen första gången bordlagda ärendena skulle sättas främst på föredragningslistan till nästa sammanträde.

Kammaren åtskildes kl. 9,52 e. m.

In fidem

A. v. Krusenstjerna.
